

dövas

Sveriges Dövas Riksförbund

nr 3 - 2011

TIDNING

**HUR
MÅR**
svenska
tecken-
språket?

**Lärare och
politiker i
dövhuvud-
staden
Örebro**

**TWITTER
hjälppte döva i
Japankatastrofen**

Teckenspråket – accepterat till 100 procent?

GÖRAN ALFREDSSON

Jag ställer mig frågan: vad kommer döva barn och ungdomar att möta som vuxna i hörandes värld? Kommer de att omges av teckenspråk?

I maj håller SDR förbundsstämma i Stockholm. Där ska SDR redovisa hur det har gått med ekonomin och verksamheten 2010 samt välja tre nya styrelseledamöter. Under flera år har SDR brottats med ekonomin, minskad personalstyrka och lokalfrågan med färre kontor.

Nytt för året är ett Öppet hus som SDR bjuder in till dagen före förbundsstyrelsen. Vi hoppas också kunna visa upp den nya webbsidan samt eventuellt genomföra livesändningar på nätet så att medlemmar runt i Sverige kan följa vad som händer på plats i Dövas hus, Stockholm.

Med anledning av Språkrådets omvärldsanalys om språksituationen i Sverige och kritik från Barnplanterna att den var en partsinlaga för dövrörelsen, och därmed för teckenspråket får man förmoda att de menar – har SDR skrivit ett brev till kulturministern. Vi vill med detta brev tydliggöra att vårt mål är att inte en enda person ska hamna i en tillvaro utan fungerande kommunikation, därför att föräldrarna – av okunskap – valde bort teckenspråket för barnets räkning. Vi vill föra fram att vi har en smärtsam erfarenhet av att oavsett om en person är döv, hörselskadad, språkstörd, använder hörapparat eller är CI-bärare, så har den personen allt att vinna på att kunna teckenspråk också, och helst ha fått lära sig det tidigt.

Den statliga utredningen Med rätt att välja – om flexibel utbildning innehåller mycket om teckenspråkets ställning samt krav på att det ska finnas undervisning på teckenspråk även för de elever som går integrerat. Det här är ett stort steg för oss döva

som har varit med på en riktigt lång kamp i många år. Attityderna har sakta förändrats från Uppsalamötet 1970, över den 14 maj 1981 och erkännandet av teckenspråk som vårt första språk, till den 17 maj 2009 då riksdagen beslutade om en ny språklag där det svenska teckenspråket jämställs med de nationella minoritetsspråken.

Vi kan också läsa i utredningen att teckenspråk nu har blivit ett accepterat språk. Men är det verkligen det till 100 %? Många äldre döva har värvat om att få leva tillsammans med andra äldre döva och kunna kommunicera på teckenspråk på samma villkor som alla andra, och även ha personal som förstår döva fullt ut – men inte fått gehör för denna mänskliga rättighet.

I FN-konventionen för funktionsnedsättningar, som Sverige har ratificerat, dvs förbundet sig att följa, vill jag peka på artikel 19 "Rätt att leva självständigt och att delta i samhället". Jag ställer mig frågan: vad kommer döva barn och ungdomar att möta som vuxna i hörandes värld? Kommer de att omges av teckenspråk? Hur ser arbetsmarknaden ut för döva, finns utbildning på högskolor och universitet och fortbildning även för döva? Och för äldre döva, en omsorg på deras villkor? Först när svaret på allt är JA, så kan vi känna oss trygga och självständiga och delaktiga.

Men så länge det inte är så till 100 % så fortsätter SDR kampen för rätten till teckenspråk och att alla teckenspråkiga i framtiden ska vara delaktiga i samhället på lika villkor.

GÖRAN ALFREDSSON, STYRELSELEDAMOT

SDR hemsida:
www.sdrf.se/sdr
E-post: sdr@sdrf.se

SDR Stockholm
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vx: 08 442 14 61
Texttel. vx: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vx: 0247-641 00
Texttel. vx: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Ragnar Veer
ragnar.veer@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 62
3G-mobil 0735 200 902

Förbundssekreterare och informationsansvarig
Helena Fremnell
hfre@sdrf.se
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Material till Slingan
webbredax@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli medlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Telefon vx 0247-641 70
Fax 0247-105 97

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterommes väg 5
793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 24
Taltelefon 0247-641 30
Fax 0247-101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

UPPDRAK: Hon representerar ungdomsorganisationer i FN

UTVECKLINGSPROJEKT: På besök i Bosnien Hercegovina

ÄLDREOMSORG: Nekades flytt till teckenspråkigt boende

Innehåll

OMSLAG: . RONNY DE SILVA, LÄRARE OCH FRITIDSPOLITIKER. FOTO: TOMAS LAGERGREN

4 I KORTHET från när och fjärran	18 Lexikon och korpus – vad är skillnaden?
5 Videochatt kan spärras	19 TECKENSPRÅKETS HUVUDSTAD. Del 2
6 PORTRÄTTET: Mindy Drapsa	21 UNG: Nordiskt Undomsseminarium
8 Hård kritik mot Språkrådets omvärldsanalys	23 FÖRBUND & FÖRENING: På gång i förbundet
9 Nekades flytta till teckenspråkigt boende	24 Förbundsmötet 20–22 maj. Program
11 Twitter hjälpte döva under katastrofen i Japan	25 Utvecklingsprojekt i Bosnien Hercegovina
13 Förslagen som kan rita om skolkartan	26 Valberedningens styrelsekandidater
15 TEMA: TECKENSPRÅKET sid 15–18	27 De skänkte myggnät mot malaria till kenyaner
15 Hur mår det svenska teckenspråket?	28 INSÄNDARE: Kommentarer till tidigare inlägg
16 Vad har hänt sedan teckenspråkets erkännande 1981?	30 KRÖNIKA: "Vi går en ny vår till mötes"
17 Hur vet man att ett tecken är rätt?	

dövas SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND
NR 3 • MAJ 2011 TIDNING

Tidskrift för SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND Grundad 1890

UTGIVNING 2011

Nr	Manusstopp	Utgivning
4	fre 27 maj	fre 17 juni
5	fre 12 aug	to 1 sept
6	fre 16 sept	to 6 okt
7	fre 21 okt	to 10 nov
8	fre 25 nov	to 15 dec

REDAKTION

Dövas Tidning, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare Helena Fremnell

Chefredaktör Åsa Möller

asa.moller@dovastidning.se, mobiltel 0708 40 45 41

Reportrar

Tomas Lagergren
tomas.lagergren@dovastidning.se,
3G-mobil 0735 130199

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@dovastidning.se,
3G-mobil 0738 333060

PRENUMERATION och adressändring

medlem@sdr.org
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

Utebliven tidning

Kontakta
medlem@sdr.org

ANNONSER

Bokas och lämnas till
sdrannons@sdrf.se
telefon 0506-300 58
samt tel 0506-301 76 (Skaraborg och Värmland)

Förenings- och internannonser bokas och levereras till redaktionen:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5800 ex

Tryck: Carlshamn Tryck & Media AB
ISSN 1402-1978

I KORTHET: FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN

AV NICLAS MARTINSSON

Sju antagna till ny skådespelarutbildning

Lars Otterstedt.

■ Fyra svenskar, en dansk, en norrmann och en finländare har blivit antagna till det nya skådespelarprogrammet på teckenspråk vid Stockholms dramatiska högskola, som börjar i höst. Juryn har under castingen valt dem för deras gestaltsförmåga och sceniska närvaro med mera. Att ha en god nationell spridning på studenterna var inte ett mål i sig. "Men att det nu blev så sätter vi ändå ett stort värde på", säger Lars Otterstedt, högskoleadjunkt, till DT.

Tecknet för siffran 8.

Gatuteckenspråk blir kurs i Danmark

■ Den ideellt drivna danska sajten, streetsigners.dk, har en rad vanliga döva ungdomar som visar tecken, i regel alltid på en gata i stadsmiljö. Det kan vara allt från tecken för dop (i samband med det kungliga tvillingdopet i Danmark) till tecken för bilmärken. Nu tar sajten till ett nytt grepp: de ska också ordna teckenspråkskurs mot betalning. Det är nämligen ovanligt att privatpersoner utan någon organisation bakom sig arrangerar sådant.

Bussresa med tolk i TV-skärm

■ Västerbottens Dövas Länsförbund (VDL) ordnade en bussresa till Jukkasjärvi och Kiruna i slutet av mars. De hade årsstämma i Kiruna. Förutom den besökte de också bland annat Ishotellet. 14 personer och 2 tolkar deltog i trip- pen. Av säkerhetsskäl kunde tolkarna inte stå i mittgången och teckna vad guiden sade. Istället kom man på en fiffig lösning: tolkarna satt framför en bärbar dator utrustad med en webbkamera. Då kunde resenärerna se tolkarna i TV-skärmarna ombord. "Det var fantastiskt. Jag rekommenderar andra att göra samma sak", sade Britt Hashiguchi, en av deltagarna, till DT.

Ny teckenspråksapp för smarta mobiler

■ Nu kan en döv äntligen här och nu visa för en hörande hur ett tecken ser ut. SDR släpper nämligen snart en teckenspråksapplikation för Iphone- och Android-mobiler. Appen har 208 tecken och kommer att kosta 49 kronor. Den bygger på lilla boken "Vardagstecken". Till skillnad från den tryckta skriften har appen en speakerröst som berättar vad tecknen betyder, och bäst av allt, rörliga bilder.

Apotekets reklam om "döv" Lassie fälld

■ Apotekets reklam- film handlar om en pojke som rör ensam ute på en sjö. Han tap- par sina åror och börjar ropa efter hjälp. På land hajar en vilande "Lassie" till och tycker att han hör någonting, men väljer att sova vidare. Reklam- budskapet är att Apoteket har öronren- göring för hundar från 99

Originalaffischen.

kronor och 1470 andra produkter som man kan handla i deras webbshop. Den reklamfilmen fälldes av Reklamombudsmannens opinionsnämnd. Motiveringen var att annonsen inte hade visat "särskild aktsamhet när det gäller marknads- kommunikation som involverar barn" och att då Lassie sändes på 1950- och 60-talet är det tveksamt om alla mottagare av reklamen förstår det ironiska med att Lassie inte hör ropen på hjälp, skriver branschtidningen Dagens Media.

Fritidshemmet Ljungheda sålt

■ Dövas fritidshem "Ljungheda" i Höllviken har sålts. En ny ägare, Lars Idoffs aktiebolag i Malmö, har tagit över verksamheten. Företaget i sin tur hyr ut anläggningen. Man kan fortfarande boka rum på www.ljungheda.se. Dövas Tidning har skrivit om "Ljungheda" (se nr 5/2010).

ILLUSTRATION: LAGERGREN

En vanlig dag i vårt sociala medielandskap

Helt otroligt. Sanslöst dött på Centralen. Ingen ser en i ögonen. #sthmsuger

Mobiloperatörer begränsar IP-telefonin

Videochatt kan spärras

Tänk på vilket abonnemang du väljer nästa gång du köper en smart mobil. Anledningen är att appar som möjliggör videochatt, till exempel Skype och Tango, kan spärras. Dövas Tidning har tagit reda på vilka abonnemang som inte hindrar dig från att ha videochatt.

Mobiloperatörerna har länge tjänat pengar på minutsamtal och sms. Nu internetsurfar vi som aldrig förr med våra smarta mobiler och kan ha appar som Skype och Tango. De gör att vi kan ringa röstamtal och videochatta via internet utan att betala minutpris; en trafiktyp som heter IP-telefoni. Den utmanar naturligtvis operatörernas intäktsmodell.

Det vi istället betalar för är datakapacitet. Vi kan köpa surfpaket till våra abonnemang eller ha abonnemang där surf ingår. IP-telefoni ingår dock inte i alla surfpaket, och inte heller i alla abonnemang med surf.

Enligt uppgifter till Dövas Tidning har de som har valt "fel" abonnemang eller surfpaket ändå kunnat använda IP-telefoni. Telia,

Telenor, Tele2 och Tre bekräftar att någon aktiv spärrning ännu inte finns, men att den kommer.

– Eftersom en spärrning kommer i framtiden är det viktigt att de som vill kunna använda IP skaffar ett abonnemang där det ingår, säger Andreas Hamrin, presschef vid Telenor i Sverige.

De surfpaket och abonnemang som tillåter IP-telefoni är i regel dyrare. DT har kollat vilka de är. I övrigt ska PTS* under 2011 titta på hur operatörerna informerar om begränsningar när det gäller IP. Det är, efter DT:s genomgång, inte alla operatörer som informerar utförligt. Ibland måste man klicka på PDF-prislistor för att hitta punkten om IP.

Du som har "gamla avtal" kan använda IP-telefoni precis som vanligt. De begränsningar som gäller är för de kunder som (nyligen) tecknar/tecknat nya abonnemang eller förlänger/förlängt sina nuvarande abonnemang.

NICLAS MARTINSSON

SURFPAKET OCH ABONNEMANG SOM TILLÅTER IP-TELEFONI

RIKTMÄRKE: En minuts videochatt med appen Fring tar 1 Mb i anspråk. Det går 1000 Mb på 1 GB. Och med Tango räcker 2 GB till 450 minuters videochatt.

Tre

Abonnemang "3Total" (10 GB data för 699 kronor. Upp till 10 Mbit/sekund. Med det abonnemanget får man också skicka 3.000 mms/sms, ringa 3.000 videosamtal-minuter inom Tre-nätet, och 3.000 röstminuter i alla nät).

Abonnemang "3Pott499" (Endast med Iphone. 10 GB data för 499. Upp till 6 Mbit/sekund. Med det abonnemanget får man också ringa och köpa tjänster för upp till 499 kronor)

Surfpaket "Mobilsurf Max" (5 GB data för 149 kronor. Upp till 10 Mbit/sekund)

Telia

Surfpaket "Mobilsurf Extra+" (10 GB för 199 kronor, upp till 10 Mbit/s).

Telenor

Abonnemang "Fastpris Sverige" (obegränsad datavolym för 699 kronor. Upp till 3 Mbit/sekund. Med det abonnemanget får man också sms:a, mms:a eller ringa för upp till 699 kronor).

Abonnemang "Fastpris Sverige Premium" (obegränsad datavolym för 799 kronor. Upp till 10 Mbit/sekund. Med det abonnemanget får man också sms:a, mms:a eller ringa för upp till 799 kronor).

Tele2

Surfpaket "Large" (5 GB för 129 kronor) och "X-Large" (159 kronor, och obegränsad surf). Båda erbjuder en hastighet upp till 10 Mbit/s.

Inget av surfabonnemangen, till exempel Snackis Surf, tillåter IP-telefoni. Man får istället köpa till ett surfpaket som heter Mobilsurf Extra (obegränsad datavolym för 99 kronor, hastighet 10 Mbit/sekund).

HALLÅ DÄR ...

... Malin Johansson, 24 och döv, som nyligen blivit utsedd till att representera Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) i FN. I oktober flyger hon till New York för att delta i FN:s generalförsamling.

Malin Johansson.

Grattis till FN-uppdraget! Hur tror du att det påverkar omvärldens syn på döva och teckenspråkiga att du inte representerar en dövorganisation?

– Jag hoppas att det blir en positiv påverkan. Döva ska inte alltid behöva representera dövorganisationer. Vi kan ju också driva icke-dövfrågor.

Vilka frågor vill du driva?

– Tillgänglighet, jämställdhet, miljö och hållbar utveckling. Alla unga människor, oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte, ska kunna delta i samhället på lika villkor. Deras eventuella funktionsnedsättning ska inte behöva hindra dem från att göra det de vill. Det finns stor okunskap om vad det innebär att leva med en funktionsnedsättning. Vidare förväntar vi oss ofta att män gör på ett sätt, och kvinnor på ett annat sätt. Dessa strukturer måste brytas upp. Vi måste också prata om hur vi kan använda jordens resurser så att de finns kvar i morgon.

Du har precis börjat twittra: twitter.com/travel-linmalin. Varför gör du det?

– Det är till viss del på grund av mitt LSU-uppdrag. Jag ska också ha en blogg på LSU:s hemsida, men den är mer för de anslutna organisationerna (reds anm: Sveriges Dövas Ungdomsförbund är en av dem) och deras medlemmar. Men alla är förstås välkomna att läsa bloggen. Twitter är ett bra sätt att nå dem som är "utanför" LSU.

Du säger att du inte har varit i New York. Vad har du för bild av staden?

– Stor och mycket folk. Och så en massa skräp.

Det är ännu inte klart vem som står för dina tolk-kostnader i samband med FN-uppdraget?

– Nej, det är inte löst än. Men det är på gång. Jag tycker att det är tråkigt att behöva ha den diskussionen. Det ska ju vara något självklart. Först blev jag glad över utnämningen. Men sedan fick jag sitta i möten om tolkning. Det kändes begränsande.

Du pluggar utveckling och internationellt samarbete vid Södertörns högskola. Om allt går som det ska tar du kandidatexamen juni 2012. Vad vill du göra efter utbildningen?

– Jag håller dörrarna öppna och ser om det dyker upp något projekt som intresserar mig. Annars fortsätter jag studera och ta masterexamen (reds anm: som kräver ytterligare två års studier). Att jobba i en internationell organisation kräver ju ofta att man har masterexamen. Jag vill absolut arbeta med dövfrågor men inte jämt. Men jag kombinerar gärna, till exempel döva och kvinnor.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

I slutet av 1970-talet bänkade sig en kvinna framför teven och den amerikanska sitcom-serien, "Mork & Mindy", som började sändas då. 1981 fick hon en dotter som blev döpt till Mindy. 30 år senare har Mindy Drapsa gjort en serie om USA för SVT Teckenspråk. I programmet tar hon och två kollegor reda på om nationen i väster är "möjligheternas land" även för döva.

Taha, nu är allt som vanligt igen. Så tänker Mindy Drapsa nu när hon åter är i lilla Sverige efter fyra veckors vistelse i jättelika USA. Fortfarande är hon proppfull med intryck och minnen efter sitt första Amerika-besök. Hon har alltid haft en stor kärlek till landet-som-alla-har-en-åsikt-om. När Mindy var mindre, var svenska TV-program sällan textade. Istället tittade hon ofta på amerikanska filmer och serier med text. Det, och att hon har en iransk mamma och en polsk pappa, gjorde att USA tilltalade henne mer än Sverige. Hon kände inte heller att hon hade en stark svensk identitet.

Hur är hennes bild av Förenta Staterna efter hemkomsten? Ja, sämre blev den inte.

– Förväntningarna slog in. Det var som jag trodde. Allt var stort, men inte så överdrivet stort. Sedan blev jag också lite överraskad, säger Mindy Drapsa.

"Jag är bäst"-attityden stämde inte. Så många feta människor fanns det inte. De personer Mindy träffade var öppna och hjälpsamma. På restauranger var personalen serviceorienterad. Maten var inte äcklig i USA som vissa påstod i Sverige.

– På en månad åt jag 15 hamburgare, och alla var goda! säger Mindy som undrar om hon kan äta de svenska burgarna, som enligt henne inte alls är lika bra.

Hon har dock hört att skolmaten i USA inte är någon höjare. En sak ger hon tummen ner för: det amerikanska kaffet.

– Det smakar nästan bara vatten.

Fjärde säsongen i höst

I höst sänds den fjärde säsongen av Byss, ett ungdomsprogram från SVT Teckenspråk. Mindy är producent för det. Tillsammans med programledaren Gabriella Della Morte Pålstan och fotografen Tommy Eriksson har hon rest i USA. Första anhalten var San Francisco. Sedan gjorde de en bilresa, eller roadtrip som det heter på engelska, till Los Angeles, på en väg kantad av dramatiska berg och stränder. Och sedan vidare till bland annat Las Vegas, Grand Canyon och Texas. Mindy kan omöjligt säga vad som var bäst.

– Problemet var att varje gång vi besökte en ny plats var den ännu bättre än det förra stället! säger Mindy.

USA bättre för döva?

"Byss goes to USA" tar reda på om USA är "möjligheternas land" även för döva. Det finns ju döva chefer, jurister, professorer och skådespelare där. Mindy Drapsa vill inte berätta vad programmet har kommit fram till mer än att publiken nog kan ana svaret. Hon, Gabriella och Tommy har träffat över 30 personer, till exempel den döve brottaren Matt Hamill, den svenskamerikanske legenden Yerker Andersson, och konstnären Chuck Baird, som förklarar vad dövkonst – så kallad devism – är.

En av intervjuerna är Mindy Drapsa särskilt stolt över.

– Så roligt att ha rott hem ett "scoop"! säger Mindy.

I Las Vegas träffade hennes team nämligen en dam vid namn Herta. Hon överlevde förintelsen under andra världskriget, gick på Manillaskolan några år och flyttade sedan till USA för att återförenas med sin syster som även hon klarade sig med livet i behåll.

"Byss" bjuder på ett dragplåster. Alla intervjupersoner får peka ut var Sverige ligger på en Europa-karta. Namnen på länderna syns inte utan bara konturerna. Som bekant tror många att Sverige ligger i Schweiz. En annan godbit är att Gabriellas gamla programledarkollega, Erdem, berättar om sitt liv som student på världens enda teckenspråkiga universitet, Gallaudet i Washington D.C.

Trist utan körkort

Även om Mindy tycker att resan knappast kunnat bli bättre, beklagar hon dock att hon inte hade möjlighet att ratta bilen i USA. Hon är nämligen synskadad och får därmed inte ta körkort.

– Det var lite tufft för mig att jag inte kunde avlasta Gabriella och Tommy, som agerade förare. När de var trötta, tänkte jag att jag ju lika gärna kunde ta över, speciellt när vi var på en jättelång rak sträcka i Texas.

Annars är hon inte ledsen över att hon har ushers syndrom, en ärftlig sjukdom som ger hörselnedsättning eller dövhet och synskada. Hon har fått den från sin mamma. Det hon inte kan se är "dödsvinkeln". Annars har hon ett brett synfält. Det kan dock krympa med tiden. Hittills har synförsämringen skett långsamt. Mindy vet inte hur hennes syn är om ett antal år.

– Jag har lärt mig att acceptera och leva med det.

Verka men inte synas

Mindy är bland annat känd för att tillsammans med Filip Burman ha producerat komediserien på teckenspråk, Anders.se. Redan i högstadiet gjorde hon en skräckfilm i tre delar. Den hette, något barnsligt, "Skräckis". Hon gillade också att ordna lekar och frågesporter. Men att stå på scenen tycker hon inte om. Hon är hellre bakom kulisserna.

– Jag sitter hellre, tittar, njuter och tänker "Det här har jag skapat", säger Mindy.

Blott 29 år gammal är hon redan TV-producent. Hon känner sig hedrad som fick förtroendet av cheferna på SVT Teckenspråk att producera en serie om USA. Inte bara det, hon får också göra en annan serie på bästa sändningstid som sänds nästa år. Vad den handlar om, är ännu en hemlighet.

– Jag drömmer om att en dag bilda ett produktionsbolag där jag fritt får göra vad jag vill, till exempel dramaserier, säger Mindy som också kan tänka sig att regissera en teaterpjäs.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

MINDY

synar

USA

i sömmarna

Namn: Mindy Drapsa

Ålder: 29

Familj: lillebror Mark och föräldrar

Bor: Kista utanför Stockholm

Gör: TV-producent vid SVT Teckenspråk

Tittar helst på TV: high school-serier som "Gossip Girl" och "90210 - The Next Generation"

Läser helst: chicklit-litteratur

Favorittecken: ängel, för att det är vackert.

Vad skulle hon tänka när hon träffade sig själv på en fest: hon är reserverad.

Språkrådet får hård kritik för analys

Barnplantorna och CI-sektionen vid Karolinska universitetssjukhuset riktar hård kritik mot Språkrådet för deras omvärldsanalys om teckenspråk. De anser att den brister på många punkter. Tommy Lyxell vid Språkrådet medger att vissa formuleringar var olyckliga.

Tommy Lyxell, Språkrådet.

Barnplantornas ordförande Ann-Charlotte Wrennstad Gyllenram.

Ragnar Veer, ordförande SDR

Språkrådet har i sin omvärldsanalys "Språksituationen i Sverige 2010" kommit fram till att teckenspråkets ställning är hotad. Bara 8 av 21 förskolor, som har döva och hörselskadade barn, erbjuder enligt Språkrådet en god teckenspråkig miljö. I dessa förskolor arbetar minst en döv pedagog. Teckenspråk och talad svenska används var för sig.

– När vi undersökte döva och hörselskadade barns tillgång till svenskt teckenspråk i förskolan förstod vi att frågan är mycket större och att vi därför behövde sätta resultaten i ett sammanhang, säger Tommy Lyxell vid Språkrådet med ansvar för frågor som rör teckenspråk.

De förklaringar som ges i omvärldsanalysen är att majoriteten av döva barn som föds i dag får CI och att deras föräldrar gör olika val när det gäller kommunikation och språk. Den slutsats som Språkrådet drar är att teckenspråket är det enda språket som ger barnen med hörselnedsättning full delaktighet i en teckenspråksmiljö. I en talspråksmiljö kan samma barn aldrig vara helt delaktiga.

Barnplantorna, ett riksförbund för barn med cochleaimplantat (CI) och hörapparat, och CI-sektionen vid Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge söder om Stockholm anser båda att omvärldsanalysen är illa underbyggd och i flera stycken saknar vetenskapligt stöd, vilket de menar är anmärkningsvärt med tanke på att den är utgiven av en myndighet som ska presentera korrekta fakta. Deras brev har skickats till kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth och Språkrådets chef.

Medger misstag

CI-sektionen reagerade bland annat på följande mening i omvärldsanalysen: "Döva och hörselskadade barns språkutveckling sker bäst via teckenspråket – dvs. via synen – medan hörseln är nedsatt i varierande grad och därmed är störningskänslig". För de föräldrar som har måttligt eller lindrigt hörselskadade barn med hörapparat och/eller CI, torde yttrandet enligt CI-sektionen vara häpnadsväckande.

Tommy Lyxell, språkvårdare vid Språkrådet i frågor som rör teckenspråk, medger att "bäst" var alltför kategoriskt beskrivet.

– Det bör vara upp till barnen att välja själva vilket av språken – svenska och teckenspråk som pas-

sar dem bäst i olika situationer, säger han och understryker att det är viktigt att barnen ges denna möjlighet.

Han vill understryka att Språkrådets uppgift är att se till att samhället följer språklagen som säger att döva barn i Sverige har rätt att lära sig, använda och utveckla det svenska teckenspråket. Omvärldsanalysen är en sammanfattning av den kommande rapporten "Se språket – när funktionshinder grumlar språksynen".

– I rapporten är vi noggrannare med formuleringar och vetenskapliga referenser. Minst lika viktigt är de samlade erfarenheter som döva och hörselskadade har. Det får inte glömmas bort, säger Tommy Lyxell, som vill skifta fokus från funktionsnedsättning till språk och kommunikation.

Ett exempel på vad Barnplantorna anser är en vetenskaplig brist är att Språkrådet har uppgett att flerspråkig inlärning har en stimulerande effekt på barnets språkutveckling och allmänna kunskapsutveckling. Enligt Barnplantorna har forskning visat att så är fallet när det gäller talade språk, men inte visuella språk. Vidare skriver de att Gunilla Preisler med flera i en forskning från 2002, som Språkrådet hänvisar till, har konstaterat att teckenspråk möjligen inte stör – alltså inte gynnar – språkutvecklingen.

Hörandes perspektiv

SDR:s ordförande, Ragnar Veer, har skickat ett brev till kulturministern. Han kan hålla med om att Språkrådets omvärldsanalys har vetenskapliga brister men påminner samtidigt om att de som kritiserar analysen är hörande. Mot dövas samlade erfarenhet av dövhet och teckenspråk står hörandes krav på vetenskapliga belägg utifrån hörandes perspektiv, synsätt och kunskap. Vidare skriver han att han inte känner till någon svensk vetenskaplig forskning om hur socialisationen hos barn och ungdomar med CI fungerar. Han avslutar med att notera att Barnplantorna på sin hemsida betraktar omvärldsanalysen som en partsinlaga för dövrörelsen. "Ett kanske inte så förvånande uttalande från en organisation som genom sina döva och hörselskadade barn också kan ses som en del av dövrörelsen – men inte vill acceptera det" lyder den sista meningen i brevet.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Ulla-Karin Bjursell visar tidningsartiklar om fallet.

Margareta Sjöberg fick aldrig teckenspråkigt vårdboende.

Ulla-Karins mamma nekades flytt till teckenspråkigt vårdboende

Margareta Sjöberg vistades på ett korttidsboende utan teckenspråkskunnig personal fram till sin bortgång i februari i år. Under tiden hade hennes dotter, Ulla-Karin Bjursell, en tvist med Eskilstuna kommun, som vägrade flytta hennes mamma till ett teckenspråkigt vårdboende i Stockholm. Kommunen ansåg att "hon kunde tillförsäkras en skälig levnadsnivå även utan tillgång till teckenspråkskunnig personal" på något av kommunens egna boenden.

Margareta Sjöberg var en pigg dam fram tills hon i januari förra året halkade och bröt höger handled. Tidigare klarade hon sig på egen hand i lägenheten. Nu fick hon hemtjänst. Ingen i personalen kunde teckenspråk.

– Mamma berättade att de städade och pratade utan att titta på henne och att de sällan använde kollegieblock, säger Ulla-Karin Bjursell.

Efter benbrottet drabbades Margareta av stroke tre gånger på kort tid. Efter den första sjukhusvistelsen fick hon mer hemtjänst. Ulla-Karin frågade kommunen vad de kunde erbjuda hennes mamma för vård och social omsorg på hennes modersmål, teckenspråk. De svarade att kommunen skulle lösa kommunikationsfrågan både om hon fortfarande bodde hemma eller på ett äldreboende. Kommunen berättade att de hade en handledare i alternativ kommunikation och att hon, förutom teckenspråk, kunde bidra med andra alternativ att kommunicera på: med tecken, eller med stöd av bilder eller tekniska hjälpmedel. Teckenspråkstolk kunde beställas vid

behov. Handledaren utbildade också personal i alternativ kommunikation.

– Jag förklarade för dem att mamma behövde teckenspråk i sin omsorg varje dag och att stödtecken inte är språk. Det räckte ju heller inte att tolken kom då och då. En tolk är utbildad att översätta språk, inte inom omvårdnad. Att utbilda personal i teckenspråk tar ju också flera år, säger Ulla-Karin Bjursell.

När Margareta bodde på korttidsboende, ansökte hon om att få plats på ett nyöppnat teckenspråkigt äldreboende som heter Söndagsgården och ligger i Hökarängen söder om Stockholm. Både hon och Ulla-Karin visste att teckenspråkskunnig personal inte fanns i äldresjukvården i kommunen. På korttidsboendet var personalen enligt Ulla-Karin "gullig" men kunde bara enstaka tecken eller skrev fåordiga lappar. Hennes mamma fick sällan träna sin enda fungerande hand genom att teckna. En handläggare skrev ansökan om "särskilt boende" (kommunens ord för vårdboende). I den står det att om Margareta inte får plats på teckenspråkigt vårdboende så vill hon flytta till särskilt boende i Eskilstuna. Det gjorde Ulla-Karin ursinnig.

– Mamma hade aldrig sagt det, säger Ulla-Karin.

Vuxennämnden avlog hennes ansökan om plats på Söndagsgården. En folkpartist och en moderat reserverade sig mot beslutet. Den rödgröna koalitionen styr kommunen.

►...forts. på nästa sida

Mor och dotter.

ÄLDREOMSORG FÖR DÖVA

► Ulla-Karins mamma...

... forts. från föreg sida

Ulla-Karin fick ingen motivering till beslutet. Lokalpressen och SVT, både lokalt och riks, uppmärksammade hennes mammas fall. Ulla-Karin och hennes syster Christina överklagade till förvaltningsrätten i Linköping i november. De hänvisade bland annat till socialtjänstlagen som säger att "den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv". Om Margareta var isolerad i en hörande miljö utan teckenspråkskunnig personal skulle hon enligt döttrarna inte kunna leva ett självständigt liv.

Kommunens stadsjurist, Pia Svennerholm Moberg, skrev i ett yttrande till förvaltningsrätten att Margareta kunde tillförsäkras en "skälig levnadsnivå" även utan tillgång till sådan (reds anm: teckenspråkskunnig) personal". Hon skrev ändå i nästa rad att kommunen hade äldreboenden med teckenspråkskunnig personal. Om de var fullbokade, kunde Margareta ställa sig i en kö. Söndagsgården var för dyr då den enligt kommunen kostade drygt 650.000 mer per år.

– Det fanns inte något äldreboende med teckenspråkskunnig personal. Jag hade kollat och ringt flera gånger till kommunen. Ingen kunde svara på min fråga. Kommunen har stor okunskap om döva, hörselskadade och teckenspråk. Politiker och tjänstemän verkar också vara fega och ingen vågar ta ansvar fullt ut utan skickar bara ärendet vidare till någon annan, säger Ulla-Karin.

Oklart rättsläge

Dövas Tidning ringde till Pia Svennerholm Moberg och frågade var de äldreboenden med teckenspråkskunnig personal fanns. Hon hänvisade till Åsa Strandberg, myndighetschef på vuxenförvaltningen, eftersom det var av henne som hon hade fått uppgifter.

Pia Svennerholm Moberg vill i övrigt understryka att rättsläget är oklart.

– Det är oklart om en enskild person, för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå på ett äldreboende, ska ha rätt till teckenspråkskunnig personal, säger hon.

Hur skulle Margareta kunna känna sig självständig och trygg i en miljö där ingen kunde teckenspråk?

– Jag har ingen kommentar.

Du sa att ni hade tagit hänsyn till både de organisatoriska och ekonomiska faktorerna. Hur mycket vägde de olika faktorerna?

– Det kan jag inte svara på.

Språklagen gäller

Enligt Tommy Lyxell vid Språkrådet ger språklagen stöd för att en äldre döv måste vistas i en teckenspråkig miljö eller åtminstone kunna använda sitt språk regelbundet med någon i personalgruppen. Vidare säger han att myndigheter har ett särskilt ansvar för att värna det svenska teckenspråket. Språklagen är en ramlag. Enligt honom kan man säga att eftersom det inte finns någon särskild lag eller förordning som reglerar äldreomsorg för döva, så gäller språklagen. Den är sektoröverskridande och gäller alla samhällsområden, även äldreomsorgen.

DT tog kontakt med Åsa Strandberg, som i sin tur hänvisade till Inger Grindelid, utförarchef. Hon säger att kommunen inte har någon heltäckande bild av hur det exakt ser ut, men att de har teckenspråkskunnig personal som, när det blir aktuellt, kan användas som resurs. Hon säger vidare att handledare i alternativ kommunikation finns, och att tolk genom landstinget kan beställas.

– Om någon behöver ett boende med tillgång till teckenspråk löser vi det på det bästa sätt vi kan, säger Inger Grindelid.

Ulla-Karin fick ett brev från förvaltningsrätten den 25 februari där hon sades få tillfälle att yttra sig över bifogade handlingar. Samma dag dog hennes mamma. Då var hon 85 år gammal.

– Det kändes lite som ett hån. Vi ville driva målet vidare för att försöka vinna mammas rättigheter, säger Ulla-Karin.

Margaretas fall lades ner.

Tror du att hon dog lycklig?

– Hon var trött på alla orättvisor. Jag kände på mig att hon tänkte att hon äntligen hade kommit "hem". Hon var troende, säger Ulla-Karin.

Ulla-Karin Bjursell ser sin mammas fall som ett steg för att äldre döva ska få en god omsorg på teckenspråk.

– Det var ledsamt att se hur samhället behandlade min mamma så illa, säger hon.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Lena Wennman blev överraskad och oroad över Sannfinländarnas framgångar i valet.

Lena Wennman ställde upp i finska riksdagsvalet

■ Det finska riksdagsvalet ägde rum i mitten av april. En av dem som kandiderade var Lena Wennman, till vardags projektkoordinator vid föreningen Finlandssvenska teckenspråkiga. Hon, som är medlem i Svenska Folkpartiet (SFP), fick 126 röster och knep därmed ingen riksdagsplats. Dock kom hon, som inte hade någon stor kampanjbudget och många stödarbetare, inte sist av alla. Hon kandiderade också för att trygga SFP:s riksdagsplatser

För DT berättar hon att en positiv effekt som hon märkt av sitt fem års aktiva arbete i flera SFP- underföreningar och -intressegrupper är att flera

inom partiet nu är bekanta med funktionshindrades krav och behov. Hon ska ställa upp i kommande kommunalval. På frågan om vad hon tycker om att Sannfinländarna fick 19 procent av rösterna, svarar hon att det valresultatet var en liten överraskning. Hon tycker att det kändes trist med diskriminerande uttalanden och "Vi mot dem"-pratet i valkampanjiden. Hon är dock glad för att det finns inskrivet i grundlagen om flera språk i Finland, och om teckenspråkigas rättigheter. Själv ska hon fortsätta bevaka förverkligandet av FN:s konvention om rättigheter för människor med funktionsnedsättning i landet.

Twitter hjälpte döva under katastrofen i Japan

DT fick tag på Meri Hirose, 37, turistguide i Tokyo och pratade över Skype om jordbävningen, tsunamin och kärnkraftexplosionerna i norra Japan som påverkat landet starkt. Hon är orolig men försöker ändå se ljus på framtiden. Och fenomenet Twitter hjälpte i katastrofen när de traditionella medierna inte räckte till för de döva.

Meri väntade på tåget vid stationen nära hennes hem när jordbävningen kom. Hon var på väg till jobbet.

– Jag stod på perrongen och kollade e-posten i min Iphone när jag kände första skakningen. Den varade några sekunder. Det är ju vanligt här i Japan, förklarar Meri. Här har vi jordskalv var och varannan månad.

Men plötsligt kom ett ryck till och skakningarna var starkare än normalt.

– Det kändes direkt att detta var utöver det vanliga. Jag tittade upp för att se vad andra gjorde: Alla tittade på varandra. Vissa sprang för att ta skydd. Jordbävningen var så stark att jag inte kunde stå. Jag var tvungen att hitta något att hålla mig uppe med. Jag sprang till en pelare och höll mig vid den. Vissa gjorde likadant och många fick sitta ner på marken, eftersom

skakningarna var för starka för att man skulle kunna stå kvar upprätt.

Hur kändes det?

– Efter jordbävningen kände jag mig desorienterad och förvirrad och det var läskigt. Dels för att inga allvarliga skador inträffade just där jag befann mig, dels för att folk var osäkra på vad de skulle göra. Några av oss stannade och väntade på tåget som skulle komma. Under tiden försökte jag kontakta min familj och mina vänner för att kolla om de var OK. Svaren dröjde. Jag frågade en tågvärd på plats om tåget skulle komma. Men han visste inte. Då gick jag hem.

Tokyo fick inga allvarliga skador som i de norra delarna av Japan. Men problemen var stora ändå. Meri har aldrig sett Tokyo så mörkt som den natten.

Elförsörjningen slogs ut. Tågen gick inte som vanligt första dygnet och många människor som hade sitt arbete i Tokyo kunde inte åka hem.

– Min lillasyster sov på jobbet över natten. Andra skulle bestämt hem. Jag känner några vänner som gick i mer än 5 timmar(!) för att komma hem.

...forts. på nästa sida ►

► ... forts. från föreg. sida

Meri Hirose.

FAKTARUTA TWITTER:

Twitter kan beskrivas som en blandning mellan en blogg och en chatt. Till skillnad från i de andra verktygen måste du dock vara kortfattad, kärnfull och tydlig när du twittrar. På Twitter är utrymmet max 140 tecken per tweet. Det finns liknande tjänster på internet, men Twitter är den som hittills har vuxit sig störst och som idag används av såväl privatpersoner som företag, myndigheter, organisationer och politiska partier. I Sverige twittrar åtminstone 73 000 stycken (twitter.se). Hur många som är aktiva är omdiskuterat, precis som antalet i världen. Antalet i hela världen är runt 200 miljoner.

Du har vänner uppe i de norra delarna som drabbades värst. Hur har det gått för dem?

– De flesta klarade sig. Flera förlorade dock sina hem och lever i flyktingläger. Jag tror inte att någon döv vän till mig har dött. Däremot har ett antal döva, mest äldre, anmälts saknade och några har bekräftats döda.

Mitt i kaoset, var fick du information från? Var den bra?

– Tja, informationen kom inte snabbt. Jag väntade ju på tågstationen och på att få svar från familj och vänner om vad som hände. Fast jag kunde kolla NHK (motsvarande SVT) på min Iphone för viss information. Jag kunde uppmärksamma varningen men inget mer. Idag undrar jag vilken information de hörande som väntade på tågstationen fick. Efter en knapp timme twittrade vi döva till varandra. Vi utbytte erfarenheter och den information vi tagit till oss. Jag hade turen att ha en lång lista som jag följde så jag fick en frekvent information. Döva som inte twittrar hade inte samma möjlighet att få information. Några av mina vänner var också hörande och de kunde twittra tillkännagivanden från myndigheterna till mig.

Teckenspråkstolkade nyheter

De två första dagarna fanns inga tolkade nyheter på teckenspråk men sedan det japanska dövförbundet tryckt på hos NHK och andra massmedier att göra nyheterna tillgängliga för döva, kunde man sakta men säkert få ta del av utvecklingen också.

Men det var inte lika lätt uppe i de tsunamidrabbade områdena. Tillgången på information var en kamp i början – tolkar kunde inte komma ut till en början, eftersom många själva var offer för katastrofen på olika sätt.

– Det tycks vara en typisk fråga som märks även i andra länder som har upplevt katastrofer eller kriser – regering och andra internationella räddningsorganisationer som kommer in för att hjälpa verkar oförberedda på att hjälpa döva offer eller överlevare, funderar Meri.

Det japanska dövförbundet jobbar hårt på att få ut tolkar från närliggande distrikt till de drabbade områdena. Många av tolkarna ställer upp frivilligt men

ett problem har dykt upp vad gäller kostnaderna för att hålla tolkarna i området. Eftersom de inte ses som offer och därför inte kan bo i skyddsrum som är reserverade för offren, måste de hålla sig utanför området och kallas in när de behövs.

– Att hålla en tolk flera dagar i arbete är en utgift som man sällan räknat med i myndigheternas och räddningsorganisationernas budget, även när de flesta tolkar har erbjudit sin tid gratis. Det japanska dövförbundet har bett om hjälp av dövvärlden att skicka resurser så att man bland annat kan betala tolkar i området för att hjälpa de döva offren.

Meri beskriver situationen i Japan som att det finns ett visst kvardröjande hopp och rädsla. Strålningshotet från det havererade kärnkraftverket i Fukushima har också skrämt många. Meri berättar att hon själv tillsammans med sin syster och vänner flydde till Osaka. När myndigheterna försäkrade att nivån på strålningen inte var farlig, åkte de tillbaka till Tokyo. Då hade de varit borta en vecka i Osaka. Många japaner är rädda för den radioaktiva strålningen. Rädslan blir inte bättre av de täta efterskalven.

– Folk blir lätt distraherade, ser sig ofta runtomkring mitt under ett samtal, för att kontrollera objekt runtom som kanske går sönder på grund av efterskalven, säger Meri.

Hur ser du på framtiden?

– Svår fråga. Just nu är det blandade känslor men jag är hoppfull ändå. Jag tror att alla i Japan känner samma sak. Återuppbyggnaden i norr kommer att kosta mycket. Japan kommer att uppleva en rejäl lågkonjunktur eftersom regeringen måste arbeta för att återskapa allt. Jag hoppas vår ombyggnad går snabbt eftersom Japan är världens tredje största exportör av elektronik och vi är kända för den globala tekniska utvecklingen. Om Japan saktar ner på grund av ombyggnaden kommer världen att känna av det också, avslutar Meri som numera inte går ut utan en överlevnadsrygsäck med hjälm och matsäck och alltid har skorna vid sängen – ifall hon måste ut fort och slippa trampa på splitter på vägen ut. Det är hennes vardag.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

FOTO: YUICHI HIRABAYASHI

Bilderna är tagna i området kring Kesennuma.

FAKTARUTA JAPAN:

Invånare 127 miljoner (varav ca 360 000 döva)

Yta 377.835 km²

Inv/km 2 337

Språk Japanska

Huvudstad Tokyo (8,5 milj inv)

Statsskick Konstitutionell monarki

Premiärminister Yasuo Fukuda

Kejsare Akihito

Japan ligger i det område som kallas Pacific ring of fire, där det råder stark seismisk aktivitet på grund av att två plattor nöter mot varandra. Nötningen bygger upp spänningar som lättar vid jordskalv.

Området löper från Nya Zeeland i söder upp mot Nya Guinea och Indonesien, vidare norrut mot Filippinerna och Japan och över till Nordamerika där den följer kusten och avslutas vid Sydamerikas sydspets. De största jordskalven inträffar i det här området kring Tokohu.

FOTO: TOMAS LAGERGREN

Utredning om flexibel specialskola klar

Förslagen som kan rita om skolkartan

Utredningen* om en flexibel specialskola kommer med en rad förslag som kan rita om skolkartan för döva och hörselskadade elever. Bland annat föreslås specialskolan vara nio år lång istället för tio som i dag, och att elever som går integrerat ska ha rätt att lära sig teckenspråk.

Utredaren Ann-Marie Begler, generaldirektör, Skolinspektionen.

Ett av förslagen är att alla kommuner ska betala lika mycket för elever i specialskolan. Från och med 1 januari 2013 kostar en plats i specialskolan ungefär 550.000 kronor per år, en summa som är baserad på den faktiska kostnaden att ha en elev i specialskolan. Nu kan det vara billigare för en kommun att ha en döv elev i en specialskola då staten subventionerar delar av utbildningen än om eleven i fråga går i den kommunala skolan.

Om förslaget går igenom, blir kommunerna enligt utredaren Ann-Marie Begler, till vardags generaldirektör för Skolinspektionen, mer motiverade att ordna en bra utbildning för döva och hörselskadade barn på hemmaplan. De vet alltså att de annars hade fått betala över en halv miljon. Detta eftersom föräldrarna ska ha rätt att välja mellan specialskola, kommunal skola och fristående skola till sina barn. Och även mellan grundsärskola och specialskola.

Lättare att samverka

Ett av de andra förslagen är att specialskolan ska vara nio år lång istället för tio som i dag. Några av utredningens argument är att valet av skola blir mer likvärdigt när alla skolformer erbjuder nio år och att drygt 60 procent av specialskolans elever som inte har någon ytterligare funktionsnedsättning, borde kunna uppnå målen efter nio år. Ett annat argument är att Skolinspektionens riktade tillsyn av special-

skolorna visar att specialskolorna inte har höga förväntningar på sina elever och att eleverna inte alltid upplever undervisningen som stimulerande. Trots det extra året hade endast 40 procent av eleverna fullständiga betyg förra året. Ett annat argument är att döva och hörselskadade elever ska ha rätt att vara deltidselever i antingen grundskolan eller specialskolan. Då blir det lätt att samverka när båda skolformerna är nio år. De elever som behöver ett extra år ska dock få det.

SDU:s ombudsman, Jenny Ek, som jobbar mycket med skolfrågor, är positiv till förslaget om nioårig specialskola.

– Det tvingar specialskolorna att modernisera synsättet på teckenspråk som undervisningsspråk (reds anm: ett vanligt argument för tio år var att eleverna hade ett "extra" språk, teckenspråk). Timplanen får istället justeras, säger hon.

Det är precis det utredaren föreslår: döva och hörselskadade elever ska ha rätt till minst 800 undervisningstimmar mer än för hörande elever för ämnen svenska och teckenspråk för att utveckla sin tvåspråkighet. Alltså får de gå i skolan 30 extra minuter om dagen. Att ha tioårig specialskola är mer diskriminerande, menar utredaren.

"Inte pest eller kolera"

Om utredningen säger Barnplantornas ordförande, Ann-Charlotte Gyllenram:

– Vi hoppas att utredningen kommer att innebära bättre skola hemma och bättre specialskolor – precis som det bör vara så inte skolvalet blir mellan pest eller kolera.

► ...forts. på nästa sida

* Heter "Med rätt att välja – flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp" och är ett delbetänkande eftersom utredningen är i två delar. Den andra handlar om riksgymnasierna för elever med funktionsnedsättning och blir klar först nästa år.

► Nioårig specialskola... forts. från föreg. sida

Jan Carlsson, DHB.

Jenny Ek, SDU.

Ann-Charlotte Wrennstad Gyllenram, Barnplantorna.

Greger Bååth, SPSM.

Ett annat förslag som läggs fram är att döva och hörselskadade elever som går integrerat ska erbjudas teckenspråk vid språkval och modersmålsundervisning om de behöver det. Modersmålsundervisning innebär att en elev inte kan nekas av rektor att läsa teckenspråk, som i skollagen och i skolförordningen föreslås jämsättas med de nationella minoritetsspråken.

– Vi är positiva till att teckenspråk ska erbjudas oberoende av skolform, säger Ann-Charlotte Gyllenram.

SDR:s ordförande, Ragnar Veer, är glad över att utredningen betonar Språklagen och FN:s konvention om rättigheter för människor med funktionsnedsättning och att teckenspråkets ställning stärks. Han är dock orolig:

– Teckenspråksmiljön riskerar att tunnas ut om elever som går integrerat läser teckenspråk enskilt eller i små grupper. Vi inom förbundet måste diskutera strategier om utredningens förslag går igenom, säger han.

Om deltidselever ställer sig Barnplantorna skeptiska till. De tror inte på att elever får bra undervisning i två skolformer under lång tid. Däremot ska elever ha rätt att prova en annan skolform under en kortare tid för ett eventuellt beslut om byte av skola.

SDU:s Jenny Ek kan ännu inte uttala sig om vad SDU:s hållning är då reaktioner och synpunkter först ska inhämtas från styrelsen, ungdomsklubbarna och ungdomarna själva, men säger:

– Deltidseleverna har ju dykt upp för att någon av skolformerna inte passar. I princip ska ju skolorna kunna erbjuda vad eleverna behöver. Men en tydlig signal är i alla fall att specialskolorna har något som fungerar bra.

"Behövs ett omtag"

Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barns (DHB) ordförande, Jan Carlsson, tycker inte att förslagen i utredningen räcker. Han menar att man har sett länge att specialskolan inte är tillräcklig. Barnen måste enligt honom få tillgång till en kvalitativ likvärdig utbildning där språk och identitet med mera är i fokus.

– Vi kan inte behålla en skolform "vid sidan om" i skolsystemet, säger Jan Carlsson.

Vidare kommer det enligt honom att finnas brister i kommunala skolor som inte så ofta tar emot döva och hörselskadade elever eftersom de är en liten grupp. Därför blir det svårt med kontinuitet och kompetens med mera.

Han vill därför se en skolreform som leder till att en helt ny skolorganisation för döva och hörselskadade bildas och att begreppet "specialskola" skrotas. Han vill se 12-15 grundskolor med språkprofil svenska och svenskt teckenspråk runt om i landet med nationell samordning och att staten tar ansvar för regionala resurscenter som ska stötta eleverna oavsett vilken skolform de går i.

– Det behövs verkligen ett omtag, säger Jan Carlsson.

DHB, SDR, SDU, Unga Hörselskadade, Hörselskadades Riksförbund, Dövblind Ungdom, och Förbundet Sveriges Dövblinda ska diskutera hur de ska påverka politikerna som ska ta sig an förslagen efter en remiss-

runda när de skriver remissvar. De har tagit fram ett gemensamt ställningstagande där de vill, precis som DHB:s ordförande sagt ovan, se en ny skolorganisation med regionala resurscenter där samlad kompetens finns, och att döva, hörselskadade och dövblinda barn får sina behov tillgodosedda redan i förskolan.

Ökad teckenspråkskompetens

Utredningen föreslår också att staten ger 140 miljoner kronor under perioden 2012-2014 till en national samordnare. Denne får i uppdrag att jobba med tre delar. Den ena är att cirka 100 miljoner under tre år används till "kvalitetshöjande åtgärder" som det heter i utredningen. Till exempel ska de skolor som anpassar sina undervisningsmiljöer få pengar för det. Den andra delen är att drygt 21 miljoner kronor används till fortbildning i teckenspråk så att teckenspråkskompetensen i alla skolformer höjs. Och den tredje delen är att ungefär 10 miljoner kronor används till att stimulera nya skolor, och även de redan befintliga skolorna att utöka sin verksamhet, för döva och hörselskadade. Till exempel kan en skola med språkprofil med svenska och teckenspråk som inriktning starta och vara öppen även för hörande barn till döva föräldrar eller som har döva syskon. Förhoppningen är att de områden som saknar skola för döva och hörselskadade inte längre är "vita fläckar". Tanken med de 140 miljonerna är att alla skolformer ska stå väl rustade för döva och hörselskadade som har rätt att få bra utbildning oavsett skolform.

– Tre år räcker inte. Man måste ha långsiktiga satsningar och uppföljningar, säger Jan Carlsson.

Vidare ska Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ge pedagogiskt stöd till kommunala skolor och friskolor, något som redan görs i dag, men som kommit olika långt i olika regioner. Det måste bli bättre, menar utredaren.

Specialskolan fortsatt viktig

SPSM:s generaldirektör, Greger Bååth, tror att specialskolan också i framtiden kommer att ha en viktig roll för döva och hörselskadade under förutsättning att utredningens förslag om betalningsansvar inte leder till att den unika tvåspråkiga undervisningen i en teckenspråkig miljö indirekt luckras upp då kommunerna av ekonomiska skäl argumenterar för att föräldrar ska välja en skola i den egna kommunen.

Och även att specialskolorna fortsätter att, som han uttrycker det, "accelerera" sitt kvalitetsutvecklingsarbete för ökad måluppfyllelse hos eleverna oavsett funktionsförmåga. Ett av sätten att nå dit är att rektor ska vara en aktiv och styrande pedagogisk ledare. Då blir specialskolorna ett attraktivt val för elever och föräldrar.

– Min grundsyn är att föräldrars och elevers skolval inte ska styras av ekonomiska avväganden hos olika skolhuvudmän utan helt utgå från elevens behov och föräldrarnas önskemål, säger Greger Bååth.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

I år har det svenska teckenspråket varit ett erkänt språk i 30 år. Vi har därför sökt svar på följande frågor: Hur mår teckenspråket i dag? Vad har hänt sedan riksdagens erkännande 1981? Vad pågår på teckenspråksavdelningen vid Stockholms universitet? Hur vet man om ett tecken är rätt? **Sid 15 - 18.**

HUR MÅR det svenska teckenspråket?

Å ena sidan är det svenska teckenspråkets ställning starkare än någonsin, å andra sidan är framtiden för teckenspråket osäker då gruppen döva barn med CI växer och kanske inte lär sig teckenspråk. Det konstaterar både teckenspråksprofessor Brita Bergman, Sebastian Embacher och Tommy Lyxell vid Språkrådet.

Brita Bergman, professor i teckenspråk vid Stockholms universitet, anser att oerhört mycket positivt har hänt sedan erkännandet 1981. Nu används teckenspråk i nästan alla områden i dagens samhälle eftersom döva går vitt skilda utbildningar och använder tolk i olika sammanhang. Vidare är många hörande intresserade av att lära sig teckenspråk. Allt detta gör enligt Brita Bergman att teckenspråket utvecklas, och att teckenförrådet växer. Vidare tillkom språklagen 2009 där teckenspråk beskrivs i två paragrafer: samhället har ett ansvar att skydda och främja det svenska teckenspråket, och att döva, hörselskadade och även hörande som har behov av teckenspråk, ska ges möjlighet att lära sig och använda det svenska teckenspråket.

– Det svenska teckenspråket har en stark ställning, säger Brita Bergman.

Hur teckenspråkets ställning kommer att se ut i framtiden, är enligt henne osäkert. Antalet teckenspråksanvändare blir troligen mindre än i dag. Anledningen är att många barn, särskilt de med CI, inte får någon naturlig kontakt med teckenspråket, och inte heller deras föräldrar. Den gruppen är dock ännu förhållandevis liten. Men om det blir allt fler som inte lär sig eller använder teckenspråk, kan det påverka framtiden för teckenspråket.

– Det är tråkigt för det är en tillgång att ha två språk speciellt för dem som inte har fullgod hörsel. Förutom det talade språket måste de få en chans att prova på teckenspråk, säger Brita Bergman.

Hon kan dock förstå de föräldrar som tycker att teckenspråk är svårt och krävande. Men hon menar att de inte behöver bli proffs på teckenspråk. Föräldrarna behöver inte vara språkliga förebilder. Om barnen får tillgång till en naturlig teckenspråksmiljö lär de sig språket. Med andra ord "kommer det av sig självt".

– Personligen tycker jag att det är en förlust för både föräldrarna och barnen om de inte också får möjlighet att använda teckenspråk, säger Brita Bergman.

Tommy Lyxell och Sebastian Embacher, som båda arbetar med frågor som rör teckenspråk vid Språkrådet, tar upp två olika synvinklar. Den ena är att samhället ser positivt på teckenspråket. Folks attityd till teckenspråket har blivit bättre. Det finns ett stort intresse för det språket hos allmänheten.

– Den andra är den medicinsk-tekniska. I den världen är teckenspråket inte riktigt accepterat. Färre döva småbarn får teckenspråk idag jämfört med för 30 år sedan. Förut mötte döva barn vuxna döva. Nu är det tveksamt om dagens döva barn gör det, säger Sebastian Embacher.

Språkrådet har kommit ut med en omvärldsanalys (som har fått hård kritik från Barnplantorna och ett CI-team, se sid 8). Den visar att endast 11 procent, eller 114 barn i åldrarna 0-5 som är registrerade i hörselvården, får god stimulans i svenskt teckenspråk. De är placerade i 8 av landets 21 förskolor som har minst en döv personal, med teckenspråk som förstaspråk.

– Det tycker vi är en anmärkningsvärt

Brita Bergman, professor i teckenspråk.

låg siffra. Vi anser att kommunerna och hörselvården har ett ansvar att leva upp till språklagens intentioner. De måste samarbeta och bredda utbudet av tvåspråkiga förskolor så att avstånden inte upplevs som ett hinder för föräldrarna, säger Tommy Lyxell.

En oroande signal som Språkrådet ser är tecken som stöd (TSS) breder ut sig i förskolorna. Tommy Lyxell ser TSS som tecknad svenska (att teckna samtidigt som man talar) i ny skepnad när det gäller kommunikation med döva och hörselskadade barn.

– TSS är inte språk. Men om den närmsta tvåspråkiga förskolan ligger långt bort väljer föräldrarna hellre en förskola som ligger närmare och erbjuder TSS. De tänker att TSS är bättre än inget teckenspråk alls. Det är bekymmersamt, säger Tommy Lyxell.

Genomgår det svenska teckenspråket en 30-årskris?

– Ja, man kan tycka det. Men det innebär ingen undergång. En kris kan få teckenspråksvärlden att vakna till och skärpa tankarna, säger han.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

30 år fyller teckenspråket officiellt den 14 maj. Vad har hänt sedan 1981? Här ett urval av stora och små händelser.

SAMMANSTÄLLNING: TOMAS LAGERGREN

2010 utropas Örebro till Europas teckenspråkiga huvudstad. Beslutet togs enhälligt av stadens politiker. I avsiktsförklaringen står det bland annat: "Vi deltar i det regionala, nationella och internationella arbetet för att underlätta vardagen för teckenspråkiga medborgare."

2009 Språklagen träder i kraft. Teckenspråket upptas, liksom de fem andra minoritetsspråken i språklagen. Det har en egen särskild ställning som kan sägas motsvara minoritetsspråkens status. Enligt språklagen skall det svenska teckenspråket skyddas och främjas. Det innebär att döva och hörselskadade barn har rätt att få lära sig det svenska teckenspråket och att använda det i skolan.

2008 ratificerade Sverige FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I den nämns teckenspråket i fem artiklar.

2007 börjar Tommy Lyxell och Tomas Hedberg jobba som språkvårdare på Språkrådet. De informerar och svarar på frågor om teckenspråk och bevakar teckenspråkets väl och ve i samhället.

1998 blev Kristina Svartholm professor i Svenska som andra språk för döva vid Stockholms universitet och därmed fick dövas tvåspråkighet en egen forskning. Tolv år senare, 2010, försvarade Krister Schönström som första person i Sverige i ämnet Svenska som andraspråk för döva sin avhandling som har titeln "Tvåspråkighet hos döva skolelever. Processbarhet i svenska och narrativ struktur i svenska och svenskt teckenspråk".

2006 lämnades slutbetänkandet av teckenspråkets ställning in. Utredaren Torgny Danielsson hade sedan 2003 arbetat med utredningen. Titeln var "Teckenspråk och teckenspråkiga. Översyn av teckenspråkets ställning". Han föreslog bland annat att teckenspråket skulle få en folkrättslig ställning som motsvarar minoritetsspråken. Utredningen anses vara det frö som ledde till att man såg till att teckenspråket upptogs i språklagen. Teckenspråket fyllde även 25 år det året och det firades med pompa och ståt vid banketten i Blå Hallen i Stockholms stadshus.

DETTA HÄNDE OCKSÅ

1986 sändes det första barnprogrammet i Dövas TV: Emma och Bobbo. Programmet blev en succé. Samma år sändes även det första Nyhetstecken. Programmet sändes i 20 minuter en gång i veckan. Programmen producerades av Dövas TV som tillhörde SDR. 1993 började programmen sändas på vardagar. Då var programtiden fem minuter. Verksamheten togs över av SVT år 2000. Idag är programmen tio minuter långa.

1994 Lars Wallin vid Stockholms Universitet blev världens första filosofie doktor i teckenspråk. Samma år sändes första Teckenlådan i SVT. Programmet blev en succé med Busan (spelad av Patrik Forss) i spetsen. Programmet sändes i hela elva år, fram till 2005 och prisades bland annat med Guldtecknet nummer 17 på SDR:s kongress 2009.

1981 Den 14 maj 1981 erkände riksdagen teckenspråket som ett fullgott språk och som dövas första språk. Därmed var Sverige det första landet i världen att erkänna teckenspråket som ett språk bland andra. Därför firas sedan dess teckenspråket varje år på denna dag, den 14 maj. Efter Sverige har hittills 44 länder, varav 21 länder i Europa, skrivit in teckenspråket i olika former som konstitutioner, författningar eller lagstiftningar och liknande.

1983 infördes en läroplan för specialskolan. I den nämns teckenspråket som ett språk skilt från svenskan. Målet i undervisningen är att ge eleverna tvåspråkighet. Därför ska undervisningsspråket för döva vara teckenspråk menade man, eftersom det är det primära redskapet för kunskapsinhämtning för döva barn och det bästa sättet att lära barnen svenska.

1990 deltog Stockholms Dövas Förening och tolkcentralen i Örebro i ett försöksprojekt med bildtelefon. Det skulle senare revolutionera dövas och teckenspråkigas möjligheter att nå varandra på teckenspråk, men det skulle ta tid. Inte förrän projektet Bildtec drogs igång 1995, blev bildtelefonen ett alternativ på allvar. Bildtec utvecklades till dagens bildtelefonitjänst – Bildtelefoni.net som är en tolkförmedlingstjänst som man kan ringa från mobiltelefonen eller bildtelefonen.

1991 blev Brita Bergman världens första professor i teckenspråk vid Stockholms Universitet. Året efter, 1992 fick hon Kruthmedaljen nummer två för sina insatser för teckenspråkets status i Sverige. Hon började sin forskning för 40 år sedan, 1971. Hennes forskning ligger till stor del bakom erkännandet av teckenspråk som ett fullgott språk. Teckenspråket "fyllde" lägligt nog också tio år när hon blev professor.

1995 infördes teckenspråk som ett allmänt språkämne i grundskolan, gymnasieskolan och även i komvux. Det blev därmed möjligt för hörande att välja teckenspråk också, utöver de stora språken som t ex. tyska, franska och spanska.

1997 gav Sveriges Dövas Riksförbund, SDR ut Svenskt teckenspråkslexikon. Det första dokumenterade lexikonet gjorde Oskar Österberg 1916. Sedan dess har flera versioner kommit. 2001 digitaliserades lexikonet. Hur många tecken har man dokumenterat hittills? Cirka 11.500 tecken.

2011 Örebro får Teckenspråkig kulturskola permanentad efter tre års projektande och blir en naturlig del av Örebro Kulturskola. Teckenspråket fyller 30 år den 14 maj.

Hallå där...

... Sebastian Embacher, teckenspråkvårdare vid Språkrådet

Hur vet man att ett tecken är rätt?

– Man kan egentligen inte säga om ett tecken är rätt eller fel. Men om de flesta använder ett visst tecken för något så kan man förmoda att det är etablerat. Sedan kan man ju inte teckna hur som helst. Ett teckens handform, rörelse och läge ska vara accepterade i det svenska teckenspråket. Man kan ju höra om ett ord låter konstigt. Precis så är det med teckenspråk – man kan lägga märke till om ett tecken ser konstigt ut.

Vem får rätta någons teckenspråk?

– Egentligen ingen. Men de som har vuxit upp med teckenspråk som modersmål har oftast rätt. De har i regel en god uppfattning om vilka tecken majoriteten använder.

Man pratar ju om "god svenska". Men vad är gott teckenspråk för dig?

– Vad är god svenska? Alla har ju olika uppfattningar om det. Men för mig är det att man tecknar tydligt och begripligt. Om man sysslar med envägskommunikation måste man anpassa sig så att alla förstår. Sedan har jag också märkt att många undviker att teckna prepositioner som i, på och under för att de tror att det är svenskans. Men då "glömmer" de bort att det svenska teckenspråket också har prepositioner, fast på ett annat sätt. Man kan ju teckna "I" när det på svenska kan stå för både "i" och "på". Ett exempel: "JAG PLUGGA I UNIVERSITET".

Vad tycker du om tecken med genuina respektive svenska munrörelser?

– Båda är likvärdiga. Tecken med genuina munrörelser är inte bättre än tecken med svenska munrörelser. Det finns en tendens bland översättarna att de väljer tecken med genuina munrörelser framför tecken med svenska munrörelser vid översättningar. Till exempel det svenska ordet "också" eller "och". Då väljer de flesta tecknet "PY" eftersom det är "mer" teckenspråk. Det är fel att tänka så eftersom tecknen "PY", "OCKSÅ" och "OCH" är tre olika tecken som ska väljas beroende på sammanhang. Mankanjuintesa "INTRÄDESAVGIFT PY INKL MAT".

NICLAS MARTINSSON

Dövas Tidning har knackat på dörren hos teckenspråksavdelningen vid Stockholms universitet. Två av dem som jobbar där är Johanna Mesch och Thomas Björkstrand. De förklarar skillnaden mellan korpus* och lexikon.

Johanna Mesch ger ut unik korpus

”Mer levande än ett lexikon”

I höst kommer en unik korpus. Den visar, till skillnad från teckenspråkslexikonet, naturliga och spontana samtalsituationer på teckenspråk.

Teckenspråkslexikonet visar konstruerade exempelmeningar. Alltså vet aktörerna vad de ska teckna. Korpusen är annorlunda; personerna samtalar nämligen mer eller mindre spontant och naturligt. De är 42 till antalet, i olika åldrar, både kvinnor och män, kommer från Norrland, Svealand och Götaland, har gått i dövskola, hörselklass eller integrerat, och är döva och hörande. Och så är de höger- eller vänsterhänta.

– De ska spegla dövsamhället, säger Johanna Mesch, projektledare.

Korpusen innebär mycket arbete för henne och fem medarbetare. De annoterar* nämligen vartenda tecken. I korpusen ska man kunna söka ord på både teckenspråk och svenska.

Och inte bara det, man kan också söka mer specifikt, till exempel region och ålder. I höst kommer en liten del av korpusen att läggas ut på nätet. I december är allt förhoppningsvis klart. Då finns det drygt 10.000 tecken.

– Man kan bland annat upptäcka teckenvarianter, till exempel enhands- eller tvåhandedstecken som har samma betydelse, säger Johanna Mesch.

Holland var först

Holland var först i världen med en för allmänheten tillgänglig teckenspråkskorpus. Nu har även Australien, Storbritannien och Tyskland med flera en sådan. Fördelarna med korpusen är flera: man kan se hur ett tecken används i ett sammanhang, som dessutom är naturligt, och av vem.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

* korpus – ett stort språkmaterial

* annotera – förse med noter el kommentarer

Johanna Mesch och Thomas Björkstrand har hand om projekt som påminner om varandra men ändå är olika.

Thomas Björkstrand jobbar med lexikon

”Vi säger inte vad som är rätt”

7.353. Så många tecken har universitetets teckenspråkslexikon nu. Thomas Björkstrand som är huvudansvarig säger att de på sikt ska bli fler än 10.000.

Precis som den senaste ordboken är universitetslexikonet ett uttryck för den tid vi lever i. Till exempel finns det tecken för inredning, Iphone och smarta mobiler i allmänhet. Hur bestämmer Thomas Björkstrand vilka tecken som ska vara med i lexikonet? Han kan se vilka ord som är de mest sökta men som det inte finns tecken till.

– Om ett visst ord är det mest sökta, men tecken för det ordet inte finns i lexikonet, brukar vi välja det först, säger Thomas Björkstrand.

Inte bara det, om ett och samma tecken egentligen har flera olika betydelser men bara en eller få förklaringar i lexikonet, så försöker han se till att ”fylla i luckorna”. Det fungerar också tvärtom; om ett ord eller namn har flera tecken, men bara har ett eller få tecken i lexikonet, så försöker han ta med de ”saknade” tecken. Vidare brukar han se till att när en högtid, till exempel jul, närmar sig, så kollar han om det saknas något på sidan med julrelaterade tecken.

Vissa tecken i lexikonet betecknas som ”mindre vanligt”.

– Vi säger inte vilka tecken som är rätt eller fel, säger Thomas Björkstrand.

Han har en kontrollgrupp som han träffar regelbundet och visar tecken för. Om majoriteten av gruppen brukar använda samma tecken kan Thomas anta att det är de mest använda. Om få känner igen något tecken, får det etiketten ”mindre vanligt”.

Innan det digitala teckenspråkslexikonet kom fick till exempel hörande föräldrar till döva barn köpa teckenspråkslexikon själva. Nu är universitetets teckenspråkslexikon gratis och öppet för alla.

– Universitetet får inte bedriva kommersiell verksamhet. Vi får istället tänka så här: du får betalt genom att fler kan teckenspråk, säger Thomas Björkstrand leende.

Ibland kommer ett nytt facklexikon. De som nu finns är bland annat sjukvård och svenska orter. Nytt för i år blir sport. Vid DT:s pressläggning har lexikonet* 7.353 tecken, 1.256 varianter (ett ord som har flera tecken), och 1.867 exempel (som visar hur ett tecken kan användas i en sats).

NICLAS MARTINSSON

* Heter Svenskt teckenspråkslexikon på webben.

Över 40 år som studieort för hela landets döva gymnasieungdomar. En lång tradition som dövskole- och skomakarstad*. Det har gjort att döva under historiens gång haft god anledning att bosätta sig här. Örebro har en självklar plats på Dövsverige-kartan. Och ifjol blev staden historisk för sina döva invånare: Politikerna beslutade enhälligt att utnämna Örebro till Europas teckenspråkiga huvudstad. Ett år har gått sedan dess. Vad har hänt? Hur har det gått? Finns det saker kvar att göra? Och vem bestämmer i vår teckenspråkiga huvudstad? DT gör en artikelserie i två delar. I del två har vi träffat kommunstrategen samt en döv lärare och fritidspolitiker. Sid 10 och 11.

Kommunstrategen Ronnie Wirslund om äldreomsorgen:

"Vill inte låsa oss i ett alternativt boende"

På Rådhuset i centrala Örebro sitter den strategiska samordnaren Ronnie Wirslund och smider planer för kommunen. En av de saker han legat bakom är att föra fram idén om Örebro som Europas teckenspråkiga huvudstad.

Han visar avsiktsförklaringen (*se nästa sida*) som skrevs under förra våren. Men enligt döva i staden har det inte hänt något mer sen dess. Varken dövföreningen eller andra teckenspråkiga organisationer har bjudits in till diskussion.

Det stämmer inte, menar Ronnie Wirslund. Men han förstår att avsiktsförklaringen skapat lite förvirring.

– Många vill veta vad avsiktsförklaringen innebär i praktiken. En del har trott att de genom den alltid kan få tolk. Och jag kan hålla med om att den är lite tunn. Vi diskuterar hur vi kan gå vidare. Bland annat vill vi samla ihop olika organisationer och skapa ett nätverk, ett samråd där vi kan utveckla frågor kring teckenspråkiga, vilket vi har börjat med.

Men vem bestämmer i huvudstaden? Dövföreningen och döva själva upplever att de inte riktigt får vara delaktiga i beslutfattandet?

– Ja, det är fortfarande politikerna som beslutar men vi har skyldighet att samla ihop de som berörs av besluten i ett samråd och lyssna in. Vi har haft två samrådsmöten med minoritetsspråksgруппerna där vi räknar in teckenspråkiga som det sjätte minoritetsspråket genom språklagen. Då har bland annat dövföreningen och DHB* varit med.

Omval ställer till besvär

Inom kommunen ser man över hur man kan täcka minoritetsspråkigas behov. Kommun-

direktören har bett de 400 cheferna i kommunen att se över sina verksamheter och återkomma med svar.

– Där teckenspråkiga finns, ska det finnas möjlighet att få tillgång till teckenspråkig personal som kan hjälpa till, säger Ronnie Wirslund.

En anledning till den långsamma takten kan vara att utnämningen kom samma år som valet där politikerna valspurtade med sina valrörelser. Efter valet hände det som inte fick hända. I nordöstra Örebro räknades rösterna felaktigt vilket ledde till omval som sker nu i maj.

Är det därför alla frågor som kräver politiska beslut på Rådhuset lagts på is?

– Ja, det ska du veta! Och inte bara teckenspråksfrågor har fått ligga och vänta. Det är allt annat också, ler en luttrad Ronnie Wirslund.

Äldre ska få flera alternativ

Tankesmedjan Wesign och Europeiskt Teckenspråkscenter har ett stort inflytande i Örebro, menar Ronnie Wirslund. De sistnämnda är i skrivande stund i Strasbourg och träffar EU-politiker för att presentera sin idé om att förlägga ett teckenspråksinstitut till Örebro (se DT nr 2-11).

– Tanken är att vi ska jobba nära dem. Och vi har satsat pengar i Riksteaterns projekt Viskual som har premiär våren 2012 i Örebro.

Ett EU-projekt som Ronnie Wirslund engagerat sig i är ett flerfrågeprojekt med några vänorter i Europa, bl a. Pau i Frankrike.

– Tyvärr backade flera av olika skäl.

Men Ronnie Wirslund ger inte upp. Han ska leta upp nya partners. Projektet ska fokusera på frågor som ungdom och kultur, arbetsmarknad och utbildning.

En het fråga är äldreomsorgen. Äldre döva anser att det inte händer mycket (läs DT 6-10). De sitter ofta ensamma utan

teckenspråkig personal i sin närhet. Man vill ha ett boende eller få en form av samlad teckenspråkskompetens. Och nu är Örebro teckenspråkig huvudstad. Vad kommer det innebära för äldre döva?

Ronnie Wirslund nickar och säger han läst förra numret där DT skrev om äldreboendet Söndagsgården i Stockholm som stod tomt (DT 2-11 sid 5 reds. anm). Något Örebro vill undvika, säger han och utvecklar sitt resonemang.

– De som jobbar inom vården är inte förvånade att det står tomt där. Det som är viktigare än språket är att få bo nära anhöriga och där de har bott länge. Det ser man hos de finlandsspråkiga – de har varit ovilliga att flytta till ett dylikt hem. Därför vill vi inte låsa oss vid ett boende. Vårdbehovet varierar också. Dessutom vill vi att man ska kunna stanna hemma så länge som möjligt. Men intresseorganisationerna har sagt att vi har varit alltför stela i vår syn på äldreomsorgen. Nu försöker vi se bredare på saken och inte låsa oss vid ett alternativ, säger han och framhåller att det inte bara gäller döva, utan också andra grupper, som t ex de alltmer åldrande invandrarna. Hur ska man ta hand om dem?

Målet för Ronnie Wirslund är att det ska bli bättre för teckenspråkiga i stan och att Örebro syns, både i kommunen och ute i Europa.

– Det ska synas att vi är Europas teckenspråkiga huvudstad, säger han, som i teckenspråkets anda anmält sig till en intensivkurs i maj.

– Man vill ju kunna hälsa och säga några saker på teckenspråk, det betyder mycket, avslutar han.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

*DHB – Riksförbundet för döva, hörsel-skadade och språkstörda barn

Läraren och fritidspolitikern
Ronny De Silva:

Båda sidor har ansvar

Ronny De Silva är uppvuxen i Örebro och nästan jämgammal med teckenspråkets godkännande. Han jobbar som lärare på Tullängsskolan och är politiskt aktiv i den teckenspråkiga S-föreningen. Han tycker inte att det hänt mycket sedan utropandet. Kommunen måste ta mer ansvar och de teckenspråkiga invånarna själva måste engagera sig i sin huvudstad, menar han.

På frågan om vad utropandet betyder för honom nämner han tre saker.

– Det första är hur viktigt det kommer bli att visa upp teckenspråket i stan och att det är många teckenspråkiga i stan. Två: Vi är en stor grupp i Örebro. Därför var det rätt att utnämna staden till huvudstad. Den tredje saken är att Örebro som stad ska ta ansvar för tillgängligheten för oss, se till bristerna som finns i samhället.

Vilka brister tänker du på?

– Tolkbristen och råd och stöd för de som inte har bra svenska så de får hjälp med att läsa (tex myndighetsbrev) och få informationen på teckenspråk. Jag hoppas att vi blir vägledande för Skandinavien, Europa och ja, hela världen.

Märkt någon förändring?

– Nej, tyvärr. Jag är förvånad över hur lite som hänt sen dess. Det känns som man inte tänkt på vad man ska göra efter utropandet. Det enda jag känner till är väl samrådsträffarna vilket är bra i och för sig,

KOMMUNENS AVSIKTSFÖRKLARING

Avsiktserklaringen har dessa punkter:

*Vi följer språklagen från 1 juli 2009 och verkar för utveckling och användning av svenskt teckenspråk.

*Vi synliggör det svenska teckenspråket i samhället.

*Vi uppmuntrar personer som vill bli intresserade av svenskt teckenspråk eller behöver sådana

Avsiktserklaringen skrevs under av Regionförbundet Örebro län, Örebro läns landsting, Örebro universitet och Specialpedagogiska myndigheten mellersta regionen.

Ronny De Silva, lärare och fritidspolitiker i den teckenspråkiga S-föreningen.

men... säger Ronny som vill se mer än så.

För dig som jobbar som lärare, vad har utropandet betytt i ditt arbete?

– Jag har diskuterat det med mina elever men någon större skillnad i mitt jobb har det inte varit. Längre fram kanske det blir bättre. Tänker då främst på två saker – tillgängligheten, att det blir lättare att få tolk till studiebesöken och dylikt. Och att när döva vill vidareutbilda sig så får de det på teckenspråk, funderar Ronny och utvecklar sitt resonemang. Att det är något att trycka på – tvåspråkigheten.

– Vi måste betona det, att barnen har rätt till tvåspråkighet och att de har döva lärare. Dessutom har vi språklagen bakom oss nu också.

På vilket sätt kan vi teckenspråkiga dra fördel av att bo i den teckenspråkiga huvudstaden?

– En fördel kan vara att folk uppmärksammar oss teckenspråkiga mer. Det blir bättre förståelse för oss. När folk blir nyfikna skaffar de ofta sig kunskap.

– Återigen, jag förväntar mig att Örebro kommun ska ta ansvar. Men kanske de inte har den där kunskapen som vi har. Vi mås-

na kunskaper att studera det.

*Vi uppmärksammar behovet av svenskt teckenspråk i våra organisationer.

*Vi deltar i det regionala, nationella och internationella arbetet för att underlätta vardagen för teckenspråkiga medborgare.

*Vi verkar för kompetensutveckling av vår personal för att öka kunskapen om teckenspråkiga medborgare.

te därför påminna dem om vad vi behöver.

För dig som är politiskt aktiv och vet hur man ska påverka beslutsfattarna, hur kan vi dra nytta av avsiktsförklaringen?

– En väg är att engagera sig politiskt. De ska ta ansvar men vi ska engagera oss också och säga vad vi vill. De vet inte vad vi vill. Det är då våra behov kan bli tillgodosedda, menar Ronny, som är aktiv i den teckenspråkiga S-föreningen.

Han sitter inte i nuläget med i någon nämnd men går på möten och representerar Socialdemokraterna i olika sammanhang. De har representanter i kyrkan, i en skolornämnd i nordost och i äldrenämnden.

– Och vi brukar peka på utropandet när vi lägger fram våra önskemål. Jag upplever att de har förståelse men pekar ofta på den ekonomiska biten – det är ofta det som är problemet.

– "Hur ska vi finansiera detta?" är den vanliga frågan.

Ronny vill gärna se andra döva som inte är socialdemokrater också engagera sig politiskt. Han har försökt uppmuntra döva moderater att bilda en teckenspråkig förening inom sitt parti.

– De ideologiska skillnaderna finns där men i teckenspråksfrågor ligger vi nära varandra. Så det är viktigt att vi finns överallt, framhåller Ronny. Han berättar att det inte är helt lätt att värva medlemmar.

– Jag tror att många är vana vid att tänka såhär: "Hörande fixar det" – men hur ska de känna till våra behov? Vi måste göra oss hörda och ställa upp själva. Först då kan våra behov bli tillgodosedda avslutar Ronny De Silva.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

**Förbundsordförande:
Henrik Sundqvist**

E-post:
henrik.sundqvist@sdrf.se

SMS/3G:
0735-307207

Paneldebatt efter alla föreläsningar på lördagseftermiddag. Foto: Jessica Mauritzson.

Rapport från Nordiskt ungdomsseminarium i Köpenhamn

Föreläsningar, diskussioner och workshops

TIO UNGDOMAR följde med Sveriges Dövas Ungdomsförbund till Köpenhamn, under helgen 8-10 april 2011, för att delta i nordiskt ungdomsseminarium som Danska Dövas Ungdomsförbund (DDU) arrangerade på uppdrag av Dövas Nordiska Ungdomsråd (DNUR).

Alla 32 deltagare, som kom från Finland, Danmark Norge och Sverige, samlades vid vårt hotell kl. 20.00 på fredagskvällen och då gavs det riktlinjer om helgens program och övrig viktig information.

Senare på kvällen var det samkväm. Seminarium hölls klockan nio på lördagsmorgonen i Ingenjörsskolan i Köpenhamn.

Temat var Nordens teckenspråk. Vi fick föreläsning om Nordens teckenspråkhistoria och grammatiken inom nordiskt teckenspråk. Jämförelser gjordes på grammatik på olika nordiska länders teckenspråk och om engelska språkets "invasion" i våra språk.

DAGENS FÖRSTA föreläsare var Danska Dövas Länsförbunds ordförande Asger Bergmann. Han hade veckan innan i Dövas Nordiska Råd (DNR) och DNUR mötet i Stockholm sitt sista DNR möte efter 20 år som representant för Danmark i DNR.

Han pratade om nordiska teckenspråkets historia och berättade bland annat att förslag på ett gemensamt nordiskt teckenspråkslexikon gjordes redan år 1907. Men flera länder protesterade mot detta då det var för många svenska tecken inkluderade i lexikonet. Sen gjordes det några försök till under senare år men det

kom aldrig så långt så att det skulle bli ett gemensamt teckenspråk för hela Norden.

NÄSTA FÖRELÄSARE var Maja Toft som suttit i Sveriges Dövas Ungdomsförbunds styrelse 2002-2004 då hon bodde i Sverige. Hon pratade om nordiska teckenspråkets grammatik och började med att berätta att det danska teckenspråket kom från Frankrike och att det var en norsk elev som gick i skolan i Danmark som tog med teckenspråket till Norge.

Det är orsaken till varför vi i Norden har lätt att förstå varandra då vi i grunden har samma språk men att språken sedan utvecklats vidare.

Sen påpekade Maja också att Sverige har flera döva och har också forskning samt undervisning i ämnet teckenspråk som gör det svenska teckenspråket större än de andra nordiska teckenspråken.

Flera från de andra nordiska länderna kan lättare förstå och kommunicera på svenska teckenspråket. Hon berättade också hur teckenspråkets grammatik fungerar gentemot talspråkets.

DÄREFTER FÖRELÄSTE Ole Stig Andersen, som jobbar inom Danmarks språkmuseum, och berättade att det finns ca 7000 olika språk i världen i tal och skrift. Han pratade om språkdöd och vad som kan leda till att ett språk försvinner. Bland annat beror detta på att barn inte får lära sig språket.

► ...forts. på nästa sida

► Föreläsningar... forts. från s 21

Genomsnittsåldern på språkanvändare stiger och skolorna läggs ned. Men det finns också andra orsaker, såsom katastrofer och liknade. Det dör ett språk var fjortonde dag i världen. Engelskan är inte längre ett främmande språk för oss. Det är över 70 länder i världen som har engelskan som officiellt språk och det är även ett "mediaspråk".

Detta gör att många engelska ord kommer in i andra språk. Ole Stig tror inte att det medför att våra nordiska språk försvagas eller dör ut men att vi lär oss engelska på köpet, vilket är bra då det är ett internationellt språk.

DEN FJÄRDE och sista föreläsaren var Bodil Austrad som pratade om betydelsen av en nordisk språkgemenskap.

Dagen avslutades med en paneldebatt med deltagare från varje land där det diskuterades olika frågor i olika områden som togs upp under dagen.

På kvällen var det dags för galamiddag med anledning av DNURs 10-års jubileum vilket var jättetrevligt med god mat och tal och därefter lekar.

SÖNDAGEN INLEDDES runt kl. 10 av DNURs ordförande Eeva Tupi från Finland med kort summering av lördagens föreläsningar. Därefter blev det workshops och då indelades deltagarna i 5 olika grupper.

Alla grupper fick ett eget tema att diskutera, som var bland annat "Nordiska teckenspråk om 20 år?" samt "Nordiskt dövuniversitet?". Alla fem grupperna hade intressanta diskussioner och kom med flera olika idéer och förslag till det nordiska samarbetet, bland annat DNUR.

EFTER LUNCH var det redovisning för alla grupper och man kunde ställa olika frågor och det blev diskussioner.

Sen var det tack och hej för denna gången! Alla var nöjda med helgen och önskade att liknande möten skulle arrangeras oftare!

Tack till DDU och DNUR samt alla deltagare som gjorde denna helg möjligt!

DNUR REPRESENTANTERNA

HENRIK SUNDQVIST OCH FLORIAN TIRNOVAN

Glada mötesdeltagare. Foto: Jessica Mauritzson.

Fullspäcket schema vid ungdomsrådets Stockholmsmöte

Dövas Nordiska Ungdomsråd (DNUR) hade möte 1-3 april i Stockholm och totalt blev det nio representanter från Finland, Norge, Danmark, Sverige och Island.

Schemat under helgen var verkligen fullspäckt, på fredagen besökte vi finska ambassaden tillsammans med Dövas Nordiska Råd (DNR). Vi fick ställa frågor till dem angående vårt intressepolitiska arbete och senare på kvällen blev det social samkväm. På lördagen hade vi möte hela dagen, vi började med att gå igenom vår vision och hur vi skulle gå tillväga för att nå den tillsammans med DNR.

Efter lunchen hade vi i DNUR ett eget möte där vi fick berätta om hur läget var hos de döva ungdomsförbunden i Norden samt övriga frågor såsom tolkfrågan och körkortsförfrågan.

Att få lastbilskörkort är olika hos de nordiska länderna. I vissa länder får döva ha det, och vissa inte. Samma sak med tolkfrågan, vem som skulle betala en döv student från Finland som pluggar i Sverige till exempel, Finland eller Sverige?

Lördagen avrundades med middag på Hasselbacken tillsammans med DNR.

På söndagen hade vi möte igen fram till lunchen sen var det dags för de andra länderna att åka hem. En riktigt givande helg och ser redan fram emot till nästa möte!

FLORIAN TIRNOVAN

HENRIK SUNDQVIST

SDU söker vikarie!

■ Vår ombudsman Jenny Ek har sökt tjänstledigt, då hon fått en vikarietjänst på SDR.

Vi söker därför en vikarie till tjänsten som ombudsman på heltid till vårt kontor i Stockholm.

Tjänsten är en vikarieanställning på heltid för en period på 5 månader (från och med augusti 2011 till och med december 2011 eller med tillträde enligt överenskommelse).

Senaste ansökningsdag är 1 juni 2011. Se vår hemsida, www.s-d-u.se för annons och mer information

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

Nytt från förbundsstyrelse och kansli

Rättsosäkerhet och diskriminering av döva

Rättsosäkerhet för döva

■ SDR får vetskap om fler och fler fall där döva hamnar i kläm och far illa, pga okunskap och fördomar om dövas behov av teckenspråk. SDR gör vad vi kan för att stötta och hjälpa enskilda personer, men vi har alltför begränsade resurser för att aktivt hjälpa till. Vårt uppdrag består mer i att påverka kommuner, landsting, rättsväsendet, myndigheter, riksdag och regering att bli uppmärksamma på den diskriminering och kränkande särbehandling som försiggår dagligen mot döva i Sverige.

SDR ser allvarligt på detta och anser att det behövs en kartläggning av hur dövas rättigheter tillgodoses eller inte tillgodoses, uppmärksamma fall där döva inte har fått sin rätt, vilka skäl som anförs från myndigheter till att neka, en sammanfattande analys – och förslag på åtgärder för att åstadkomma en attitydförändring genom information och kompetensutveckling. För att åstadkomma detta avser SDR att ansöka om ett projekt.

Patientsäkerhet

■ Vid ett möte med integrationsminister Erik Ullenhag fick vi information om den nya patientsäkerhetslagen som trädde i kraft den 1 januari. Ansvar för att pröva klagomål från patienter flyttas från Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) till Socialstyrelsen.

Med rätt att välja

■ Skolutredningen Med rätt att välja har kommit. Förslagen innebär bl a att elever som behöver teckenspråk ska få rätt till undervisning i och om teckenspråk i kommunala skolor, specialskolan ska vara 9-årig och rätten till teckenspråk skrivs in i skollagen. Utredningen föreslår vidare att SPSM ska tillsätta en nationell samordnare för insatserna under 2012 - 2014 och föreslår 140 miljoner kr till insatserna.

Förslaget har väckt både positiva och negativa synpunkter. SDR menar att det inte räcker med en nationell samordnare i två år, utan det måste vara en tillsvidare tjänst. SDU har skrivit kommentarer på bloggen att man kräver att SPSM moderniserar sin undervisning på teckenspråk.

Strukturell diskriminering i regelsystemet

■ SDRskrevettbrevtillArbetsförmedlingen med anledning av att en döv pappa som tidigare ansökt om tolk för utbildning i arbetet hos AF, nu ansökte om tillfällig föräldrapenning hos Försäkringskassan.

Han fick av FK beskedet att han var anmäld som arbetssökande hos AF, och därmed inte hade rätt till föräldrapenning.

SDR menade i brevet på att det är strukturell diskriminering, dels att döva fysiskt måste infinna sig på AF för att ansöka om tolk i utbildning, och att den registreringen zson.fick till följd att FK betraktade honom som arbetslös.

AF svarar att det inte är strukturell diskriminering från deras sida utan att de bara följer reglerna. SDRs poäng i detta är att den strukturella diskrimineringen är inbyggd i själva regelsystemet.

Det är också så – skriver AF – att eftersom antalet sökandekategorier i AFs datasystem är begränsat så använder de samma kod för döva som söker tolk i utbildning i arbetet, som för personer som har fast arbete men vill byta till annat arbete.

Så man beklagar att den döva pappan har hamnat i kläm mellan två myndigheter, men menar att det måste ha begåtts något misstag antingen hos AF eller hos FK. AF välkomnar som alla andra den pågående tolkutredningen.

SDR medlem i Sensus

■ SDR har sökt medlemskap i studieförbundet Sensus. Sensus kommer att bjudas in till förbundsmötet för att informera om sin verksamhet.

Riksgymnasiet RGD/RGH

■ Styrelsen diskuterar ingående frågan om RGD/RGH, om kvalitén i utbildningen, om utbildningen hänger med i samhällsutvecklingen och vad som händer med ungdomarna efter skolan slut. Många ungdomar blir kvar i Örebro efter gymnasiet, på grund av att man har rotat sig och fått ett socialt nätverk. Detta leder alltför ofta till arbetslöshet. Styrelsen får information om en arbetsplatsutbildning som verkar fungera bra i Danmark och Norge.

SDR och Riksteatern

■ Det finns några hundra döva som är individuella medlemmar i Riksteatern. SDR ska verka för att fler blir medlemmar, i enlighet med den gemensamma avsiktsförklaring som SDR och Riksteatern gjorde i samband med nordiska kulturfestivalen 2010. Tankar finns om att kan SDR bilda en kulturförening eller Riksteatern en teckenspråkig teaterförening.

Förbättrat samarbete SDR – Västanvik

■ Som ett led i ett utökat samråd och samarbete mellan styrelserna för SDR och Västanviks Folkhögskola, kommer ett första möte att hållas i maj. Det finns önskemål från skolans sida om en årlig SDR-dag, en temadag då SDR berättar om vår verksamhet för lärare och elever.

Stort intresse för TUFF

■ Rektor Gunilla Kolm berättar att intresset för teckenspråksutbildning för föräldrar är så stort så alla kan inte beredas plats. I sommar är både TUFF-utbildning och sommarläger fulltecknade.

Fotografier på medaljörer stärker samhörigheten

■ Man diskuterade också om vad som ska ske med de många fotografier på SDRs medaljörer som hänger i SDRs lokaler på Västanvik, när SDR flyttar ut senare i år. Skolan uttrycker önskemål om att tavlorna ska vara kvar, för att markera Västanvik som dövhistoriskt kulturcentrum.

Bilder på medaljörer och motiveringen till varför de fick utmärkelserna är viktiga inslag för att visa eleverna vilka insatser som har haft störst betydelse för dövrörelsen och den teckenspråkiga utvecklingen. De har också betydelse för känslan av samhörighet.

Flerålet elever som kommer till Västanvik är inte medlemmar i SDR, men många blir det efter att ha varit på Västanvik en tid.

HELENA FREMELL, FÖRBUNDSSEKRETERARE

nytt från förbund och förening

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

Projekt Tillgänglighet genom teckenspråk – projektbrev 3

Om föreningsbesök, facebook och Öppet hus

Regionala projektledare

Projektet har utökats med två personer. Nu är det totalt fem personer som engagerats som regionala projektledare i kartlägningsarbetet. *Henrik Sundqvist* som handhar östra regionen vilka ingår Gävleborg, Stockholm, Uppsala, Örebro, Dalarna, Östergötland, Södermanland, Västmanland och Gotland.

Jenny Nilsson har målgruppen ungdomar i skollåder. Sen tidigare har vi *Agneta Jatko* (Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland), *Margo Csizik* (Västra Götaland, Halland, Värmland) samt *Per-Thomas Örlegård* (Skåne, Blekinge, Kalmar, Kronoberg, Jönköping)

Henrik Sundqvist.

Besök hos föreningar

Regionala projektledarna har börjat resa till dövföreningar och berättar om innehållet i FN-konventionen samt om språklagen. Varje besök avslutas med diskussion om egna erfarenheter och upplevelser om hinder och problem i vardagslivet, utbildning, arbete, fritid, idrott m.m. När kommer de till din förening? Kolla på SDRs hemsida, SVT slingan sid 280, eller hos din dövförening. Har din dövförening inte planerat in något besök kan ni kontakta er regionala projektledare. Din dövförening har fått brev med kontaktuppgifter.

Jenny Nilsson.

Facebook

Projektet Tillgänglighet genom teckenspråk finns på Facebook. Du hittar information om projektet och kan delta i diskussioner rörande teckenspråkstillgängligheten i vårt land.

Öppet hus och projektdialog

Du som medlem, ombud eller gäst är välkommen att besöka SDRs olika verksamheter, däribland projektet Tillgänglighet genom teckenspråk på öppet hus den 20 maj kl 16-18 på Förmansvägen 2 i Årstadal. Projektgruppen är på plats och berättar om projektet, lyssnar på synpunkter och svarar på era frågor.

Ombuden till förbundsstyrelsen lördag 21 maj har inbjudits till SDRs projektdialog som projektet Tillgänglighet genom teckenspråk ingår i. Projektet redovisar från kartlägningsarbetet och berättar om innehållet i andra projektåret.

Vad anser du?

Är laglig rätt till tolk en väg till total tillgänglighet på teckenspråk? Vad tror du? Diskutera i din dövförening, Facebook, med dina vänner, din regionala projektledare m.fl.

ÅSA HENNINGSSON, PROJEKTLEDARE

Förbundsmötet den 20-22 maj 2011 på Dövas Hus i Stockholm

Preliminärt program

Fredag 20 maj

16.00-18.00 Öppet Hus på SDR kontoret,
alla välkomna på besök
19.00 Middag på WKB

Lördag den 21 maj

09.30 Samling på Dövas Hus
10.00-12.00 Projektdialog: Projektet
Tillgänglighet genom Teckenspråk.
Projektet Text till Teckenspråk. Projektet
Kvalitetssäkring
12.00-13.30 Lunch på WKB
13.30-15.30 Inledning
Verksamhetsuppföljning och budget 2010
Verksamhetsplan och budget 2011

15.30-16.00 Fikapaus

16.00-18.00 Förbundsstyrelsens rapporter
Fyllnadsväl

19.00 Middag på WKB

20.00-24.00 Samkväm på Dövas Hus

Söndag 22 maj

09.00-10.30 Distriktens rapporter
10.30-11.00 Fikapaus
11.00-12.00 Frågor från föreningarna
12.00-13.30 Lunch på WKB
13.00-15.30 Västanvik folkhögskolas
stämma (kallelse kommer separat från
Västanviks folkhögskola)

Visuell FilmGala 2011
Succén är tillbaka!

När? Den 7-9 oktober 2011

Var? Kulturhuset i Örebro

Skicka in din film senast 31 augusti!

Mer info kommer på
filmgala.blogspot.com
Ni hittar oss även på facebook!

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

SDR:s utvecklingsprojekt i Bosnien-Hercegovina

Hoppfullt om framtiden för föreningarna och dövförbundet

SDR har tagit initiativ till och deltar i ett nystartat utvecklingsprojekt med SHIA i Bosnien och Hercegovina (BiH). Projektet beräknas pågå från 2011 till 2013. Bakgrunden är att den svenska regeringen har beslutat att BiH som enda land i Europa, ska ingå i ett biståndprojekt tillsammans med några afrikanska, asiatiska och några länder i Sydamerika.

SDR har sen tidigare en del kontakter med förbundsordförande Nebojsa Vavra i dövförbundet SGN i Bosnien och Hercegovina. Ordförande Nebojsa har bitt om stöd i form av kunskap och kompetens i organisationsfrågor, demokratiska frågor samt ledarskap, och detta ska ske genom utvecklingsprojektet. SGN BiH har ett stort behov att ta del av vår kunskap och långa erfarenhet av intressepolitiskt påverkansarbete.

Ragnar Veer och Göran Alfredsson besökte BiH en vecka i april. På veckoslutet genomfördes en konferens med förtroendevalda i SGN BiH:s styrelse. Nebojsa och en person vid namn Binasa Goralija har kartlagt organisationens situation, med styrkor och svagheter och skrivit en utförlig rapport. Vi utvärderade rapport och formulerade frågor inför diskussionen med de förtroendevalda. Det blev två långa dagar med diskussioner långt in på kvällarna. Vi hade tillgång till trådlöst internet och kunde visa SDR:s hemsida och berätta om olika delar av vår verksamhet.

Vi fick intryck av döva i SGN i tankarna satt kvar i det gamla goda livet från förr. Livet för döva var mycket gott i det forna Jugoslavien med president Tito. När Tito gick bort och kommunismen föll på 80-talet, så växte nationalism och etniska motsättningar fram. Staten Jugoslavien föll ihop och Serbien, Kroatien och Bosnien hamnade i krig.

Vi såg spår av krigsskador i Mostar och Sarajevo. Det finns skott och bombskador på många byggnader i städerna, folktomma gårdar på landet etc. Kriget har raserat hela samhällsstrukturer och jordbruks- och industrinäringen i nästan hela Bosnien och Hercegovina.

BiH har fortfarande svårigheter att återhämta sig efter 90-talets krig. Det finns fortfarande politiska och etniska motsättningar som förhindrar en positiv utveckling som i Slovenien och Kroatien. EU:s polis och militära bevakning finns fortfarande kvar i landet för att övervaka och förhindra att olika etniska grupper tar till våld mot varandra. Det finns fortfarande en del sår från kriget som tar minst en generation att läkas. Däremot har döva inte samma problem med etniska motsättningar som hörande. Teckenspråk och dövkultur i dövgemenskap är läkande.

Arbetslöshet bland döva i BiH är minst 50 %. De flesta döva som har ett arbete är lågavlönade. Attityden mot döva är ganska hård, vilket innebär de har svårt att få ett arbete. 80 % av alla döva ligger på gränsen till fattigdom.

Utbildning för döva är fortfarande mycket dålig. Många avslutar sin skolgång med läs och skrivsvårigheter p.g.a. brister i undervisningen, som i sin tur beror på brister i lärarkompetens. Yrkesutbildning för döva är begränsad till motsvarande S-yrkena

Stående fr.v. Ulado Solaja, Nebojsa Vavra, förbundsordförande SGN BiH, Vera Lovric, Ragnar Veer förbundsordförande SDR, samt teckenspråkstolkarna Desire Öberg, Stefan Coster och Josip Svic. Sittande: Zafir Ramic, Göran Alfredsson och Mirsad Music. Saknas på bilden: Dubravica Jstojic. FOTO: ALEN POPOVIC GENERALSEKR. FÖR SGN BiH.

Samtal under en paus.

i Sverige på 60-talet. Många yrken som byggnadssnickare, elektriker och inom logistik är pga allmänhetens fördomar stängda för döva. Positivt däremot är att en del döva är kunniga i föreningskunskap och bokföring. Många dövföreningar och regionförbund är välskötta. Döva i BiH är levnadsglada och trevliga trots alla svårigheter.

Till nästa konferens i september månad planerar utvecklingsprojektet att bjuda in förtroendevalda från dövföreningar och regionförbund. Projektet ska också bjuda in föreningars sekreterare, de flesta hörande. På konferensen ska vi gå igenom organisationens vision och mål, nätverk inom SGN BiH:s organisation samt ha en diskussion om nytänkande för framtiden. Vi ser hoppfullt på att SGN BiH med lokala föreningar tar ett steg i rätt riktning för att organisera och formulera en gemensam vision och mål.

**RAGNAR VEER, FÖRBUNDSORDFÖRANDE OCH
GÖRAN ALFREDSSON, STYRELSELEDAMOT**

TRE FRÅGOR TILL...

...valberedningens kandidater till fyllnadsvalet på förbundsmötet den 20-22 maj. De tre ersätter ledamöterna Mats Jonsson, Ola Lundström och Åsa Henningsson som lämnat styrelsen av olika skäl.

SAMMANSTÄLLNING: TOMAS LAGERGREN

1.Vem är du? 2.Varför vill du ställa upp? 3.Vad är din hjärtefråga?

Lolo Danielsson, 61, Enskede. Lärarutbildare, Stockholms universitet.

1. Jag är över 60 år och hoppas därför på ett utbyte av varandras erfarenheter och kompetens. Som person är jag lugn, öppen och social. Jag brukar vara en god lyssnare och vara resonabel. Jag bor i Enskede, Stockholm och har en familj med make och tre söner. Två av sönerna är utflugna. Till vardags arbetar jag som lärarutbildare vid Stockholms universitet och på fritiden brukar jag umgås och äta god mat med familjen och mina vänner. Jag tycker om att

läsa, skriva, resa, träffa folk, ströva runt i kulturhistoriskt intressanta miljöer och natursköna omgivningar. Under avkopplande stunder brukar jag jogga, simma och vara med på yoga.

2. Jag har suttit i olika skolstyrelser bl a. i dåvarande SPM:s styrelse i flera omgångar. Jag har också ett ganska brett kontaktnätverk inom olika områden både nationellt och internationellt bl.a. skol- och utbildningsfrågor inom

döv- och hörselområdet. Om jag kommer med i SDR:s styrelse hoppas jag få möjlighet att bidra till att sätta ett slags gemensam agenda för samverkan för att kunna nå uppsatta mål.

3. Skolfrågor och internationella skol- och utbildningsfrågor. Döv-historiskt kulturella frågor har en särskild plats i mitt hjärta.

Tomas Hellström, 42 år, Farsta. Stockholms läns landsting.

1. Är född och uppvuxen i Stockholm och har gått på Manilla-skolan. Jobbar som förskrivare av elektroniska kommunikationshjälpmedel i Stockholms läns landsting. Är elektrikerutbildad. Har jobbat i yrket i 7 år innan jag började på Sveriges Dövas Ungdomsförbund. Efter några år övergick jag till SDR och jobbade som

regional ombudsman. På fritiden har jag alltid engagerat mig i föreningslivet och har gjort det i nästan 20 år nu. Är även politiskt aktiv i Socialdemokraterna att har suttit i nämnd i kommunen.

2. När valberedningen frågade mig om att jag skulle kunna tänka mig att sitta i SDR:s förbundssty-

relsen blev jag hedrad och då ställer jag upp. Vill arbeta för dövrörelsen i Sverige med många aktuella frågor som berör både teckenspråk och döva.

3. Tillgänglighet och teckenspråk. Även dövföreningar.

Tord Rådahl, 47 år, Knivsta. Tolkchef och bitr. Enhetschef Stockholms Universitet.

1. Jag lever tillsammans med min sambo Maria och bor i Knivsta mellan Uppsala och Stockholm. Tillsammans har vi 4 barn, alla utflugna. Jag försöker hålla igång med cykling, golf, löpning och skidåkning. Jag har jobbat på Stockholms universitet sedan 1987, under de senaste åren som Tolkchef/Bitr.Enhetschef. Jag sitter med som sakkunnig i SDRs arbetsgrupp inom tolkutredningen.

2. Jag är i mångt och mycket präglad av att ha växt upp med döva föräldrar och har ofta haft starka åsikter om hur jag tycker

att det borde vara för döva i samhället. När jag var liten i början på 70-talet installerade mina föräldrar, Berit och Bernt Rådahl, en radio i vår Opel Karavan för min och mina tre syskons (Carina, Marina och Stefan) skull. Vi hade riktig glädje av den- för det var inte en vanlig radio. Den hade nämligen en knapp på golvet i baksätet som vi barn kunde välja kanal med. Mina föräldrar såg alltså till att vi hörande barn fick tekniska hjälpmedel så vi kunde lyssna på radio under våra Norrlandsresor med bilen. Den åtgärden gav mig och mina sys-

kon full tillgänglighet till radion och vi kunde själva bestämma vad vi vill lyssna på, utan att behöva be mamma och pappa om hjälp med att vrida på kanalväljaren. Utöver det såg mina föräldrar till att köpa radio till vårt hem. Senare fick vi barn en Tandberg rullbandspelare för att vi ännu mer skulle bli stimulerade med ljud. Verkligen en fråga om tillgänglighet redan under tidigt 70-tal för hörande barn till döva föräldrar. Men tillgängligheten för döva idag då? Som jag sagt ovan har jag under hela mitt liv haft åsikter om förutsättningarna för

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

Kenyaner fick myggnät av svenskar

Gull-Britt Lindahl och Kjell Gunnå köpte 130 myggnät till en yrkesskola för döva i Kenya. Deras gåva blev enormt uppskattad.

– Det inte bara innebar glädje för dem utan också för oss! säger Gull-Britt Lindahl.

Kjell Gunnå, till vardags anställd vid Svenska Dövidrottsförbundet (SDI), reser ofta utomlands på uppdrag av Deaf International Basketball Federation (DIBF). Han utbildar döva i basket och hur man startar och leder en basketorganisation. Hans sambo, Gull-Britt Lindahl, följer gärna med, dock inte alltid. Hon brukar då besöka dövsolor och dövföreningar. När de var i Kenya för ett par år sedan, hälsade de på en yrkesskola för döva i Karen, en förort till huvudstaden Nairobi. Skolan har över 200 elever som är mellan 13 och 20 år gamla. De lär sig skrädderi, städning och jordbruksarbete med mera.

– Vi såg då att det bara var några elever som hade myggnät i sina sängar. Därför bestämde vi oss för att alla skulle få myggnät, säger Kjell Gunnå.

Gull-Britt och Kjell ville vara säkra på att pengarna skulle nå fram. Därför letade de efter en person som de kunde lita på. Till slut hittade de en döv lärare som gärna hjälpte till med att köpa myggnät åt dem. När Gull-Britt och Kjell var tillbaka i Sverige, gjorde de i mars i år en överföring på

tre tusen kronor. Det räckte till 80 myggnät.

– Tom (reds anm: läraren) svarade inom en vecka med bilder som visade att elever hade fått myggnät, berättar Gull-Britt, som blev både rörd och glad när hon såg fotografierna.

Planen är att de skickar pengar till myggnät i flera omgångar så att alla i yrkesskolan slutligen har ett eget. Senast var i april. Ytterligare 50 elever fick myggnät. De skyddar dem mot malaria.

Gull-Britt och Kjell tycker att det är bättre med riktat stöd till just döva, än att till exempel bidra med pengar genom en stor organisation som inte helt säkert går direkt till döva utan kanske även hörande. Det var inte första gången de hjälpte en större grupp döva. Förra året var Kjell i Bolivia. Då besökte han en skola för döva med tilläggs-handikapp. Skolans byggnad var i bedrövligt skick. Kjell gav dem motsvarande 500 svenska kronor direkt i handen så att de kunde installera en vattenrenare.

– 500 kronor är ju egentligen bara "kaffepengar" för oss svenskar, säger Gull-Britt.

Hon och Kjell vet att många döva svenskar gärna besöker en dövskola, en dövförening eller något slags dövklubb när de är i ett utvecklingsland. De hoppas att svenskarna i så fall också passar på att ge bidrag i någon form.

– Vi har ju det bra här i Sverige, säger Gull-Britt.

NICLAS MARTINSSON

Myggnäten skyddar mot malaria.

Gull-Britt Lindahl och Kjell Gunnå. FOTO: NICLAS MARTINSSON

▶ döva att få ökad tillgänglighet i samhället. När jag fick frågan från valberedningen funderade jag några dagar på vad jag skulle kunna hjälpa till med i organisationen och kom fram till att som representant för SDR och genom en plats i styrelsen kan jag få en plattform att påverka beslutsfattare i en rad viktiga frågor.

3. Omtanken från mina föräldrar, att vi hörande barn skulle få lika förutsättningar till ljudstimulans och bli behandlade som andra hörande barn med hörande föräldrar har fått mig mer och mer uppmärksam på orättvisor som dyker upp i vardagen för döva, hörselskadade och dövblinda i samhället. Orättvisor som inte alls behöver

finnas där om bara beslutsfattare som har möjlighet att förändra tar sitt ansvar. En stor sådan fråga är att ge döva äldre rätt till teckenspråkigt äldreboende i hela Sverige. En annan är rätten till kostnadsfri tolk- i situationer som av tolkanvändaren (både döva och hörande) bedömer behöver tolk för att kommunikationen skall kunna ske på lika villkor- oavsett vem som är huvudman för tolkservicen. Jag håller för närvarande på att skissa på en möjlig ny tolkorganisation och hoppas att i framtiden kunna vara med och bygga upp en förändrad tolkservice i hela Sverige. En tredje fråga som jag är intresserad av är frågor som rör hörande barn till döva föräldrar, bl.a. rätten till hemspråksundervisning.

INTE FÅTT TIDNINGEN?

Kontakta...

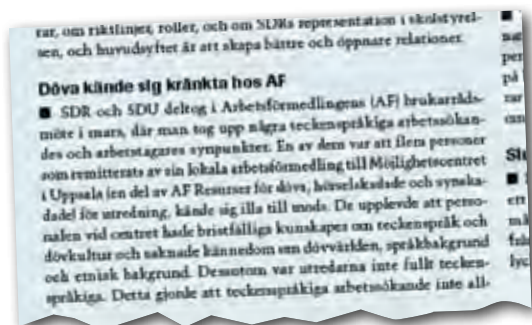
Agneta Skagerstrand på
medlem@sdr.org
eller
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03
eller via brev till adress
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300
793 27 Leksand

...men först:

Kolla med din Dövförening att
– din medlemsavgift är betald
– dina adressuppgifter är korrekta

Texter till Dövas Tidnings insändarsidor sänds via e-post till: redaktionen@dovastidning.se eller postas till: Dövas Tidning, SDR, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm.
Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen (som har tystnadsplikt). *Korta texter vinner fler läsare!*

"Vi lägger stor vikt vid teckenspråkskompetens"

Replik med anledning av synpunkter på Arbetsförmedlingen i Dövas Tidning nr 2, 2011.

■ Majoriteten av Arbetsförmedlingens medarbetare i dövlaget och dövkonsulenter är själva döva, är uppväxta med döva föräldrar eller har barn som är barndomsdöva och tecknande. Vår bedömning är att personalens kunskap om teckenspråk och dövkultur är god och vi är måna om att alla i arbetslaget har en god kunskap om dövvärlden.

Medarbetare som inte har den bakgrunden har alltid någon vid sin sida som har den erfarenheten och som kan fungera som stöd.

Vi lägger stor vikt vid att de teckenspråkiga arbetssökande på Arbetsförmedlingen ska möta medarbetare med teckenspråkskompetens och arbetar därför alltid i par vid utredningar. Om det förekommit situationer då detta inte har fungerat beklagar vi detta, men vill också framhålla att det inte hör till vanligheterna.

Ambitionen är att dövlaget ska kommunicera på teckenspråk och inte behöva använda sig av tolk. Detsamma gäller för både dövkonsulenter och SIUS-konsulenter för döva. Att Arbetsförmedlingen har den ambitionen och resursen för döva är vi stolta över.

Arbetsförmedlingens främsta uppdrag är att medverka till att arbetsgivare får arbetskraft och att arbetssökande får arbete. När det gäller arbetssökande prioriteras de som saknar arbete, även om det går att anmäla sig som ombytessökande.

Arbetsförmedlingen hindrar ingen från att säga upp sig eller byta arbete, men avråder från att själv säga upp sig och gå till öppen arbetslöshet. Anledningen är att den som själv säger upp sig riskerar en tids karens från a-kassa och därmed en försämrad ekonomisk situation.

HENRIETTA STEIN, AVDELNINGSCHEF
LENNART EDMAN, ENHETSCHEF

Teckenspråkets handalfabet och siffror

■ Florian Sirnovan skriver i Dövas Forum att hörande har sitt eget sätt att gestikulera siffrorna 1-10, tex 8 blir 3 för hörande.

Det återupplivar minnen från min barndom. Min mor berättade att när hon var 13 år, 1912, fick hon en papperslapp med teckenspråkets alfabet och siffror. Hon stoppade lappen i en näverrygsäck med smörgåsar och dryck och gick ut för att valla korna i skogen. När det var dags att äta satte hon sig på en stubbe och tog upp lappen med handalfabet och siffror. Hon blev fascinerad över dövas språk.

Många år senare födde hon två döva barn och kunde samspråka med barnen på teckenspråk.

En döv man i byn gick på Brobys Landbrukskola för döva. Efter utbildningen inom jordbruk och skogsarbete återvände

han hem och arbetade på föräldrarnas gård och hjälpte andra bönder i byn.

Byns bönder utnyttjade den döve mannen som billig arbetskraft. Han slet hela dagsverken från morgon till kvällen för mat och 2 kr.

Under 50-talet jobbade han hos en bonde med hörarbete. Mannen stod hela dagen och slog hö med lie utan vila.

Bonden kallade till sig honom och bjöd på kaffe med dopp. Bonden gestikulerade att 3 kakor bjöds. Den döve uppfattade att han får ta 8 kakor och åt slut på fatet.

Bonden började skälla och tyckte att han var dum, förstod inte att det betydde åtta på teckenspråk.

Teckenspråkets handalfabet och siffror har funnits i över 100 år och är en del av dövas kultur.

BÅNG

Vi ska sluta kalla oss döva

■ Jag har funderat på orden "döv" och "teckenspråkig". Dövhet är en medicinsk term. Därför tycker jag att döva, hörselskadade, CI-bärare, anhöriga till döva, teckenspråkstolkar och andra som behöver teckenspråk, ska gå ihop och bestämma sig för att sluta använda den termen. Vi bör tänka nytt. Istället ska vi säga att vi är teckenspråkiga och har en språkkulturell identitet. Även om samhället har blivit bättre på många områden för döva och hörselskadade, tror jag att vi tjänar på att omdefiniera oss. "Teckenspråkig" låter mer positivt än "döv". Det är dags att dövföreningarna och SDR byter namn.

KENNETH SANDBERG, GÖTEBORG

Årsmöte hölls i Kristianstad

■ Den 5/3 2011 höll Dövas förening m.o. sitt 60:e årsmöte i föreningens lokal i Kristianstad. Ett 20-tal medlemmar kom och valde den bl.a. nya styrelsen. Nytt i år är att styrelsen bara kommer att bestå av 5 personer inklusive ordförande. Sammansättningen ser ut som följer:
Ordförande: Fredrik Persson (omvald)
vice ordförande: Ivan Gustavsson
kassör: Robin Lundström (omvald)
sekreterare: Nina Jansson
ledamot: Malin Persson

Efter mötet bjöds det på god mat och kaffe, och vi fick information om projektet "Tillgänglighet genom teckenspråk" av Per-Thomas Örlegård.

VID PENNAN: IVAN GUSTAVSSON

Svensk DövMinigolf i Bangolftidningen

■ I det senaste numret av tidningen Bangolf (1/2011) så fanns ett reportage över ett uppslag skrivet av Oskar Kjellberg (Hörande spelare för Askims Bangolfklubb) om Svensk DövMinigolf med tyngdpunkten på Inomhus-SM i Vänersborg 20-21/11-2010. Ett mycket bra reportage, tyvärr går det inte att läsa på Internet. Jag tycker som hörande bangolfspelare att det är jättekul att Svensk Döv Mini-golf uppmärksammas i bangolftidningen och jag kan bara instämma med Lorentz kommentar i tidningen att fler döva bangolfspelare borde börja spela även i hörande föreningar. Jag tror om inte annat att det är bra för både hörande och döva spelare att få mer kontakt med varandra.

ANDERS LIND, ÖRNSKÖLDSVIK

Nya stadgar och 80-årsjubileum på ÖDFs årsmöte

■ Den 12/3 hade vi i ÖDF årets årsmöte. Detta hölls i kafeterian i Föreningarnas Hus i Örnköldsvik. 17 medlemmar hade slutit upp till mötesförhandlingarna. Till mötesordförande valdes Ingvar Olofsson och som mötessekreterare valdes Ann-Mari Wiklund.

Själva mötet genomfördes i god och positiv anda och på de allra flesta poster gjordes omval vilket innebär att Ingvar Olofsson återvaldes som ordförande för föreningen.

Det diskuterades om föreningen skulle ändra sina stadgar då de som finns är ganska gamla och kanske behöver uppdateras. Beslut togs att styrelsen skulle se över stadgarna.

Även hur föreningens 80-årsjubileum skall firas diskuterades. Det beslutades att en fest för föreningens medlemmar skall genomföras i början av juni. Efter mötet så bjöd föreningen på smörgåstårter och medlemmarna umgicks och pratade.

ANDERS LIND,
ÖRNSKÖLDVIKS DÖVAS FÖRENING

Göran Andersson har avlidit

■ Göran Andersson har avlidit efter en tids sjukdom. Göran har varit anställd hos SDR under åren 1985 – 2008.

I över 20 år har han arbetat med opinionsbildning på olika sätt. Som producent och redaktionsansvarig på Dövas TV, redaktör för Dövas Tidning och slutligen som aktiv ombudsman i intressepolitiska frågor.

Göran var skicklig och kunde konsten att väcka debatt. Allsidigheten var utmärkande för Göran. I tidningsarbetet var han med från början till slut. Från ax till limpa. Han sökte information, fotade, redigerade texter och gjorde layout.

Som person var han lugn och saklig och hade en humor som smittade av sig. Göran blev 62 år gammal.

TORD LIND

Dövas Tidning på webben visas upp på Öppet Hus i maj

På SDRs Öppet Hus den 20 maj visar Dövas Tidning upp den nya webbtidningen, ett barnbarn till vår tidning som fyller 120 år i år. De möjligheter som webben ger tidningen är oanade samtidigt som papperstidningen kommer mer till sin rätt som magasin.

Att tidningen går ut på nätet innebär att DT får en bredare publik och en mer tydlig profilering. Fördelen med webben är att de tidigare långsamma nyheterna i papperstidningen blir till snabba nyheter på webben. Papperstidningen blir mer magasininriktad med featureartiklar och djupintervjuer. Möjligheten att ha temanummer som magasin ökar till exempel.

Vi i redaktionen är glada för att vi äntligen kan erbjuda er läsare snabbare nyheter till exempel. De möjligheter som webben ger oss är oanade samtidigt som papperstidningen kommer mer till sin rätt som magasin. En viss inkörsperiod kommer att ske i början och det lär komma upp lite barnsjukdomar. Vi ber om överseende med det.

Dövas Tidning har tillsammans med Sveriges Dövas Riksförbund Öppet Hus den 20 maj mellan 16-18 på Förmansvägen 2 i Stockholm. Då får ni förutom få se den nya webbplatsen, träffa bland annat Dövas Tidnings två reportrar Niclas Martinsson och Tomas Lagergren och ställa era frågor och se hur vi jobbar.

Alla som vill komma är välkomna!

TOMAS LAGERGREN

*Trollhättans dövas förenings
fritids- och semesterhem*

Öresjögården firar 40-års jubileum

Lördag 21 maj kl 13.00

PROGRAM

- Vi hälsar alla välkomna
- Öresjögårdens historia
- Lunch
- Föreningskampen: Två deltagare från sex föreningar i Västra Götaland tävlar mot varandra..
- Fika
- Frågesport: individuell tävling

KOSTNAD

150 kr för lunch och kaffe. Dryck tillkommer.

ANMÄLAN OM DELTAGANDE

Senast den 13 maj till Föreningens kansli, eric.littorin@sdrf.se eller till ulla.pettersson@sdrf.se

HAR DU FLYTTAT?

Anmäl din nya adress direkt till din Dövförening och till medlem@sdrf.org

NICLAS MARTINSSON

N
M
N

” Jag slås både i jobbet och privat av vilka historier de människor jag möter bär på.

Så är mitt liv som döv

Varenda människas liv kan utmynna i en bok. Har ni hört den klyschan förr? Slitna fraser är tröttsamma, men problemet är att de är sanna. Jag slås både i jobbet och privat av vilka historier de människor jag möter bär på. Som journalist har jag den fantastiska förmånen att ställa frågor om vem de är. Samtidigt kan jag känna mig obekvämt om någon frågar om mitt privatliv när jag är iklädd reporterrollen. Mitt uppdrag är ju att göra intervjupersonen till huvudperson. Många, inte bara föräldrar, har velat veta hur min uppväxt varit och hur mitt liv som döv är. Därför bjuder jag på en kraftigt nerkokad version – inte bok – om mig själv.

Jag är född december 1982 i Uppsala. Då har teckenspråket hunnit vara officiellt erkänt i ett och halvt år. Det är jag evigt tacksam för. Mina föräldrar har alltid sett till att gå på så många teckenspråkskurser de hade rätt till. En del av dem arrangerades på Dövas Hus. Den bild jag hade av många hörande föräldrar var att de hade fin attityd och tyckte om att använda teckenspråk. När jag var äldre, berättade de att deras liv blivit rikare eftersom de fick tillgång till en ny värld och dessutom blev bättre på att tänka i bild. När jag var drygt nio år gammal, genomgick jag en smärre kris. Jag grät och sade att jag ville bli hörande. En döv lärare hade fått reda på det. En dag när jag hade gömt mig under ett bord och surade, satte sig även hon under bordet och hade ett samtal med mig. Hennes budskap var: döva kan ha ett rikt liv.

Nu är jag 28 och kan konstatera att läraren inte kunde ha mer rätt. På Manillaskolan i Stockholm var min klass som en liten familj. Ingen av mina hörande grannkompisar från Uppsala pluggade i en kosmopolitisk metropol. I gymnasiet gick jag integrerat med teckenspråkstolk. Många hörande ville lära sig teckenspråk, och jag hade en fin relation

till tolkarna. Jag kände mig utvald men samtidigt som vilken kille som helst. Under gymnasietiden hade jag, på eget bevåg, också privata tallektioner. Det var inte lyckat. Mamma sade: ”Det fungerar ju bra för dig att skriva lappar och använda gester i samtal med hörande som inte kan teckenspråk”. Efter studenten provade jag tre olika akademiska utbildningar innan jag slutligen hamnade rätt – på journalistutbildningen vid Stockholms universitet. Jag hade en drömpraktikplats i två omgångar på Svenska Dagbladet.

Att jobba där var – ursäkt klyschan – lärorikt och kul, men samtidigt tufft. Tempot där fungerade inte för mig som döv och som behövde tolk i tid och otid. Efter journalistexamen arbetade jag med teckenspråks-TV i tre omgångar. Nu är jag fastanställd reporter på Dövas Tidning. Jag tycker mig ha världens roligaste jobb. Hur många journalister är fastanställda? Hur många journalister får skriva om allt från politik till sport, som jag får göra på DT? Visserligen är mina karriärmöjligheter begränsade. Jag kan kanske bara arbeta i teckenspråkiga medier. Samtidigt är jag inte ett dugg bekymrad. Jag har fått prova mina vingar. Varför ska jag inte få fortsätta med det även framöver om jag vill?

Privat har jag både döva och hörande kompisar. I en hörande omgivning kan jag vara utanför. Men jag gillar ibland att vara en betraktare. Att teckna långsamt eller skriva lappar ger andra dimensioner. Mina närmaste hörande vänner kan teckna mer eller mindre. De har alltså lärt sig det för både sin och min skull. Rörande.

Jag har lärt mig framförallt två saker: jag kan inte få allt, och det jag förlorar på, vinner jag igen senare. Så är mitt liv som döv.

NICLAS MARTINSSON

Lång väntan på bildtelefon

■ Lars Nilsson Böös och Yvonne Modig, båda aktiva i Medelpads Dövas Förening (MDF), är missnöjda med att det tar för lång tid att få hjälpmedel från landstinget. Den förstnämnda har fått vänta i ett och ett halvt år på en bildtelefon, skriver lokaltidningen Dagbladet. Yvonne Modig som är ordförande i MDF berättar att flera av medlemmarna har fått vara med om långa väntetider.

Verksamhetschef för hörselvården i Västernorrlands läns landsting säger att det finns en brukare som fått vänta i ett år, men att de övriga har väntat mellan en och sju månader tack vare bättre ekonomi. Tidigare kunde det ta upp till ett år att få bildtelefon.

Nu upphandlar landstinget nya bildtelefoner igen, vilket innebär att väntetiden blir längre.

ANNONS

19–20 oktober, Uppsala Konsert & Kongress

ID-dagarna 2011

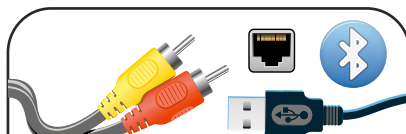
Sveriges största mässa om ny teknik inom hjälpmedelsområdena kommunikation och kognition!

Läs om utställningen och föreläsningarna på www.hi.se/iddagarna

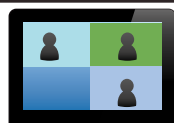
TM-9000 den ultimata bildtelefonen för döva och hörselskadade

Totalmöteslösning med bild, text och ljud

Tillkopplingar

Koppla till större skärm, externt tangentbord & mus, telefon med hörslina, bluetooth halsslinga, extern kamera, diverse varseblivningssystem m. m.

Trepartssamtal

TM-9000 användare kan ringa trepartssamtal till andra TM-9000 brukare, där alla tre kan se, höra och texta till varandra.

Ljusvarseblivning i olika färger

Inbyggd, med valbar färg till dina kontaktgrupper. Färgen på ljussignalen visar vilken kontaktgrupp uppringaren tillhör t. ex. familj, vänner, arbete.

Realtids text eller chatt

Du kan skriva och ta emot text till/från din motpart under videosamtalets gång. Du kan välja mellan att använda realtids text eller chatt.

Trådlös WiFi 802.11 b/g/n

TM-9000 har en kraftfull trådlös internet mottagare som medför både snabb mottagning och lång räckvidd.

3G

Du kan koppla TM-9000 trådlöst till en 3G router (finns i fickformat). Detta ger dig friheten att ringa videosamtal oavsett var du är till bildförmedlingstjänsten, dina vänner, familj m. m.

RSS länkar

Internet

Väder

RJ11
Uttag för telefon
/varseblivning

Inbyggd CCD
vidvinkelkamera

LED Pekskärm

Bluetooth

Digital fotoram
via USB/SD kort

Uttag för hörlurar
och mik.

TM9000 är godkänd av HI som ett fullgott kommunikationshjälpmedel och kan ansökas som kostnadsfritt sådant hos din landstingsordnator eller hörcentral. Produkten kan även ansökas som anhörigutrustning och som hjälpmedel på arbetsplatsen.

Om du inte vet hur du skall ansöka kontakta oss, vi har teckenspråkskunnig personal :

Taltel : 040-661 41 80 | 3G video/mobil : 0702 45 65 00 | mail@tm9000.se | Fax : 040-661 41 88
Bildtelefon : 0406060432@t-meeting.se | www.tm9000.se

T-MEETING

Var som helst Hur som helst När som helst

Friheten i dina händer!

Nu kan du kommunicera smidigt på teckenspråk överallt, eftersom Allan eC nu finns för mobilen.

Omnitor

Hitta din egen bildtelefonlösning! Besök www.omnitor.se

